

széde, egy névtelen író gondolatai gróf Tisza Istvánról, Hóman Bálint cikkke a magyar tudományosság jövőjéről, Ybl Ervin tanulmánya az antik és modern művészetéről, a Szemle rovatban cikk a kolozsvári egyetemről adják a füzet többi tartalmát. A Budapesti Szemlélt Géza szerkeszti és a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára félre 36 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlebbi napokban: Heuffel Adolf kir tanácsos, nyugalmazott székesfővárosi közepítési igazgató. Holttestét 30-án helyezték örök nyugalomra a kerepesi temetőben a főváros által adományozott díszsírhelyre ideiglenes sírhelyéről, hova a prolektárdiktatura idején temették. — Munkácsy Emil ny. pénzügyi felügyelő, Munkácsy Mihály testvéröccse 80 éves korában Budapesten. — Schuller Alajos dr., a József-műgyemtem nyilvános rendes tanára, 65 éves korában, Budapesten. — Kemény Kálmán, Pestpilisoltkiskun vármegye főjegyzője, 61 éves korában Budapesten. — Gerő (Guricsan) János dr., tanár és író, a tót szabadságharcok egyik legértékesebb és legagilisabb harczosa, 47 éves korában Budapesten. — Stibinger Henrik 73 éves korában, Budapesten.

Özv. Mury Henrikné sz. Hoitsy Ludmilla élete 75. évében, Budapesten. — Nagyváradi és feleki Horodh Janka irónő 81 éves korában, Budapesten; a régi magyar irónők jól ismert alakja volt. — Reventlauer Kaas Stefánia bárónő, élete 74-ik évében, Farnoson. — Clair Vilmosné szül. Jankovich Ilona, a felvidéki cseh szállás igazgalmi közepette szerzett sulyos szívbajában, Budapesten. — Oholicsányi Márta, Budapesten. — Francia Kiss Ida, Budapesten.

KÖZGAZDASÁG.

Az Unióbank tőkeemelése. A Magyar Unió-Bank Rt. nemrég tartotta rendes közgyűlést Ráday Gedeon gróf elnökelete alatt. Gerő Vilmos dr. vezérigazgató terjesztette elő az igazgatóság jelentését. Az intézet 1918 júniusában alakult és az 1919-ik üzletévvél együtt másfél év eredményéről számolt be. A közgyűlés elhatározta, hogy az alaptőkét 40 millió koronára emeli fel és a régi részvényeseknek minden három részvényre két új részvényt ajánl fel 600 koronás kuruzson. Az intézet 40 millió korona alapot emel a közgyűlés mellett körülbelül 10 millió korona nyílt tartalommal fog szerepelni. Az igazgatóságba új tagokul beválasztották Teleky József gróf és Luczenbacher Béla. A 2.751.016 korona 93 korona tiszta nyereséggel részvényenként 30 korona osztalék állapított meg. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen Rónai Dezso dr. ügyvezető igazgatóvá, Létay Gusztáv igazgatóvá, Vas Pál igazgató-helyettesé, Gergely Oszkár és Riesz Béla pedig elnökökké nevezettek ki.

A Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság legutóbb tartott közgyűlése elhatározta, hogy a 2.891.828-96 koronát kitevő nyereségből a tartalékalapnak 300.000 koronával való dotálása mellett a 23. és 24. számú szelvény folyó hó 27-től kezdve együttesen 20 koronával váltassék be. Az igazgatóságba a turnus szerint lelépő tagokat a új tagul Kovács J. Kálmán ügyvezető-igazgatót egyhangulag megválasztották.

A Salgótarjáni Köszénbánya Rt. 1919. évi mérlege 26,4 millió korona alaptőkéje mellett, 4 1/2 millió korona leírás levonása után 12.887.791 korona tiszta nyereséggel zárul, amiből 25 korona = 12 1/2% osztalék kerül kifizetésre.

A Gróf Csáky László Praktalvi Vas- és Acélgépgyár Részvénytársaság legutóbb tartott közgyűlése elhatározta, hogy az 1919. június 30-án zártul üzletét 1.253.046-27 koronát kitevő nyereségből az esedékes szelvény husz koronával váltassék be f. évi május 3-tól kezdődőleg a Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár Rt. pénztáránál. — A közgyűlés az igazgatóságot felhatalmazta, a társaság alaptőkéjének az igazgatóság által meghatározandó időben és módon való felemelésére.

Az Északmagyarországi Egyesített Köszénbánya és Iparvállalat Rt. 1919. évi mérlege 6 millió korona alaptőke és 1.995.769 korona bruttó jövedelem mellett 1.115.534 korona tiszta nyereséget tüntet ki. Leírásokra 400.000 koronát, a tartalékalapra 100.000 koronát fordítottak. Az osztalék 26 korona = 13 százalék.

A „Vasárnapi Ujság” sakkrejtvény pályázata.

Az alábbi jelentésben számolunk be az eredményéről annak a pályázatnak, a melyet kétlépes feladványokra egy sakkbarát adományából tűzött ki a „Vasárnapi Ujság”.

A pályázatra összesen 27 pályamű érkezett be. Ezekből 11 kezdők gyenge munkája és nem jöhet tekintetbe. A többi 16 közül azonban 3 a pályadíjakra, 5 díjnyertesre, 8 pedig közlése érdemes.

Valamennyi közt legkiválóbb alkotás a 8. számú pályamű, a melynek jellegje „Hajnahasadás”. A bíráló-bizottság egyhanguan ezt találta a 200 koronás első díjra legérdemesebbnak. Ugyancsak egyhanguan a 100 koronás második díjat a 4. számú „Katinka” jellegű pályamű, az 50 koronás harmadik díjat pedig a 23. számú „Semperidém II.” jellegű pályamű nyerte el. A jelíges levelek felbontása után kitünt, hogy az első és második díj nyertes Neukomm Gyula, a harmadik díj nyertes pedig Jakab Árpád, mind a három Budapestről.

Az öt díjnyertes érdemes és egyenkint 30 korona jutalmat nyert pályamű szerzői: Éder István okl. gépészmérnök (Budapest), Neukomm Gyula (Budapest), Telkes Imre (Cegléd) és dr. Kovács Norbert min. osztálytanácsos (Budapest), ez utóbbi 2 művel.

Közlése érdemes pályaműveket küldtek be: Éder István (kettőt), dr. Kovács Norbert (hármát), Telkes Imre (egyét), Elekés Dezső (Budapest, kettőt.)

A pályázat eredménye tehát nemcsak kielégítő, de meglepő és öröndetes is. Az első két díj nyertes, Neukomm Gyula a régi feladványszerző gárda kiváló tagja ugyan, a többi nyertes azonban csupa új sakk-költő, a kik, ha teljesen ki fognak forrni, kétségkívül sokat beszélhetnek még magukról egyre szebb és szebb alkotásokkal. Fogadják valamennyien gratulációnkat.

A három díjnyertes pályaművet, valamint azokat is, a melyek díjnyertesre és közlése érdemesek, a „Vasárnapi Ujság” sorrendben fogja közölni. A többi pályázó jelíges leveleit elégettük. Budapest, 1920 május 1.

A bíráló-bizottság tagjai:

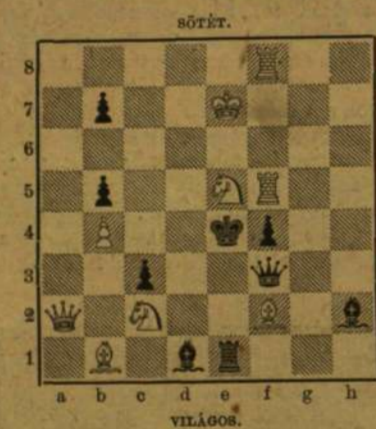
Abongi István, Havasi Artur és Seress Imre.

A pályadíjakat a nyerteseknek postautalványon fogjuk megküldeni.

A „Vasárnapi Ujság” szerkesztője.

SAKKJÁTÉK.

3153. számú feladvány Neukomm Gyulától, Budapest. A „Vasárnapi Ujság” feladványszerzően 1. díjjal kitüntetett pályamű.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

- A 3141. számú feladvány megfejtése. Fb1-e4!
- A 3142. számú feladvány megfejtése. Vg8!
- A 3143. számú feladvány megfejtése. Vg3.
- A 3144. számú feladvány megfejtése. b2-b4.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 2-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Lekaszáltak már a rétet.

Felolós szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11.

Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.).

1000 és 1000 nő és férfi dicséri a Botár-féle hajnövesztőt, mely megakadályozza a hajhullást és az esülő hajnak visszaszítja eredeti színt. Ára 20 és 30 korona. Botár-féle szeplőkrém az arcon levő szeplőt, foltot és pattanásokat legkímélőbb módon eltünteti. Ára 30 K. BOTAR REGINA kozmetikai intézete Budapest, VII., Erzsébet-körút 24. sz. 1. emelet.

Zongora elsőrangú, mahagoni, rövid, keresztthúros, kitűnő hangú, 40.000 koronáért eladó. — WAGNER. József-körút 15.

Zozo szappant és sampont használ az igazi dáma! Kapható mindenütt! — Készíti: HUNNIA GYÓGYTÁR, Bpest, VII., Erzsébet-körút 56.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ) A főváros első és legrégibb csipketisztító, vegyisztító és kelmefestő gyári intézete. Gyár és főüzlet: VIII., Baross-u. 85. Fiókák: II., Fő-utca 27, IV., Ekv-út 6, Kecske-mélt-utca 14, V., Harmad-utca 4, VI., Teréz-körút 39, Andrássy-út 16, VIII., József-körút 2.

Rhenania-Tanintézet Neuhausen-Schaffhausenban (Svájc) a volt „Schweizerhof” nagyszállóban. Az összes szakokat felölő tanintézet. Külön osztályok minden egyes tanszak részére. Előkészítő egyetemre és műegyetemre. Felkészít a köznevelési, kereskedelmi nyelvvizsgákra. Az intézet állami felügyelet alatt áll. Korlátolt számú növendékek felvételnek. Előjegyzést már most elfogad, prospektusnal és értesítéssel szolgál az igazgatóság és Szalay Ferenc úr, Budapest, IX., Szveteny-utca 21. szám. (Svájci főkonzulátus).

Rézgálicz elsőrendű, 98-99 %-os, kilogrammonként 52 koronával, továbbá vöröszérből készült mosóüstök és pálinkafőző-üstök sisakkal és hűtőkönyóval, mindenféle méretben, raktárról azonnal kaphatók. SZONTÁGH PÁL részárú és szerzeménygyár Budapest, IX., 111-út 19. sz. Telefon: József 99-44.

A JÓ PAJTÁS BENEDEK ELEK GYERMEKUJSÁGA két nagyobb elbeszéléssel indul az új esztendőben. Az egyik: Rókáné ömítősága a forradalom alatt, a másik: A munka hőse. Amazt Benedek Elek, emezt Lampérth Géza írta. Szívet-lelket nemcsitő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok valóságos kincsháza a Jó Pajtás. Rendes munkatársai: Abrányi Emil, Várdi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Feleki Sándor, Kürthy Emil, Avar Gyula, Mihályffygné Fái Lenke, Berényi Lászlóné, Tábori Kornél, Csanády Sándor, Kozma Imre, Székely Nándor, Benedek János stb. Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket. A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki. Előfizetési ára negyedévre 10 korona. Egyes szám ára egy korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

10. SZÁM. 1920. (67. ÉVFOLYAM.) Szerkesztő HOITSY PÁL BUDAPEST, MÁJUS HÓ 23. Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Kiadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4. Előfizetési ára: az április-juniusi évnegyedre 20 korona. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 3 korona. Külföldi előfizetésekhez a postailag megállapított viteldíj is csatolandó.

A MEGKOSZORUZOTT ÁRPÁD-SZOBOR.

A TERÜLETVÉDŐ LIGA TILTAKOZÓ GYÜLÉSE A BÉKE MEGKÖTÉSE ELLEN, A VÁROSLIGETI EZREDÉVI EMLÉK ELŐTT.

KATICZABOGÁR

REGÉNY. — IRTA HAVAS ALISZ.

(Folytatás.)

Kató kezét nyújtotta s belénézett az „új leány” mosolygó, sötét szemébe s megkapta benne valami nagyon meleg fény, úgy, hogy alig tudott elfordulni tőle, pedig valaki szólította. Mihelyt felett Horváth Erzsinek, mert ő volt a megszólított, azonnal visszanezett az új leányra, ki már Bertával beszélt. Most nem látszott a szeme s a ruhája, de különösen a hajviselete olyan „nagyosan” gondos volt, hogy Kató előtt egészen idegenszerű volt és nem tudta, nem képzelte-e csak azt a szempárt, mely úgy megragadta az előbb?

— Most pedig menjetek bemutatkozni a szép kis nevelőnőnek, ajánlotta Horváth Erzi. A szökét Ilus, a barnát Ilona néni-nek hívjuk, mind a kettő egy nevet kapott a szent kereszttségben.

— Hol vannak? — kérdezte Sári.

— A kertben.

— Még én sem voltam ott, — szolt Zayzon Éva s hozzájuk csatlakozott, Lenke pedig kísérte őket.

A néni méltóságát fogadták s továbbhívták őket az igazgató nénihez.

Kató tekintete felszökött a szemközti feszítő bérház egy ablakához, melynél mintha állt volna valaki, de oly messze van és oly magas, nem láthatja tisztán. Kós Béla, a ki előző napon próbálta messzelltől keresztül megismerni kicsi ismeretlenét, most nem volt Vártán György ablakában.

VII.

Kató, levelet kaptál, Zsuzsa írása! kiáltott Póli s átnyújtott egy levelet.

Kató gyorsan elolvasta, azután ujjongva ujságolta: Zsuzsák felköltöznek télire, nem sokára látni fogom őt. Blanka te nem örülsz?

— De örülsz — felelt közömbösen Blanka. — Nem törődöm vele annyira, mint tavaly, de hát az régen volt.

Kató esténként, mikor önmagára gondolatott, úgy érezte, bármilyen sok újság, munka, öröm és bánat foglalkoztatja, valami hiányzik, a mi nagyon jól esnék neki. A levelek. De nem írhatta, hogy jöhetnek, mert csak annyit tudott, hogy most gyakrabban osztják ki a leveleket, mint tavaly, de hogy ki vizsgálja át és milyen szempontból, ezt nem tudta.

Aranyossyék felköltöztek „mulatni,” a hogy Zsuzsa meghatározta céljukat. Unta a kis várost. A mulatságon kívül énektanulással is foglalkozott. Kós Bélát kérte Zsuzsa, hogy keressen nekik lakást s ő azt a penziót ajánlotta, melybe ők költöztek.

Kató nagyon melegen kérte Zsuzsát, hogy látogassa meg őt mielőbb és Zsuzsa jött, a nélkül, hogy jelezte volna, mely napon várják. Villámgyorsan terjedt megérkezésének híre, szaladtak elébe minden nappaliból azok, a kik ismerték s szerették és azok, a kik nem ismerték és semmit sem éreztek iránta. Mindenki látni akarta a szép Zsuzsát, mint teljesen nagy leányt, mint „volt növendékét.” Vizsgálták tetőtől-talpig és csodálattal töltötte el őket teljes hölgy-eleganciája. Erősen kívánt a tanulórúháshoz csoportból. Azonnal Katót kereste, Kató szaladt elébe és nyakába ugrott. Blanka is jött, őt is karongta Zsuzsa, de nagyon hűvösen bánt vele. Jól esett, hogy Blanka előtt mondhatta: Katiczabogaram, legközelebbi kimenőn ki-viszlek hozzá. Úgy hallottam, hogy most szabad szombat délután kimenni s kint maradni vasárnap estig. Mihelyt kialakul a társaságunk, így viszlek ki. Most már nekem is kell kissé mulatnod. Blankát, a „hütlent,” nem hívta.

A legközelebbi kimenőn csakugyan kivitte Zsuzsa Katót, bemutatta az anyjának, a ki nagyon szívesen fogadta, ebéd után pihenetek, aztán sétálni vitte kis vendégét. Beszéltek az öcsikéről, azután Kós levelei iránt érdeklődött Zsuzsa és pártfogó kedvességgel mosolygott le a kis leányra és megkérdezte:

— Hány éves is vagy pontosan?

— Mához két hétre leszek tizenhat.

— Igen. Nem is vagy már egészen gyermek. Jól nézel ki. Megcsinosodtál. A mint hazaérünk, megfésüllek, mert...

Elmosolyodott és másképp fejezte be a mondatát, nem úgy, a hogy előbb akarta.

— Mert így lenyaltan gyerekesebb vagy, mint úgy leszel.

Visszatértek a penzióba, Zsuzsa ránézett egy ajtóra, mely előtt elhaladtak, jelentősen mosolygott, de nem szolt semmit. Még egy szóval sem említette Kató előtt, hogy Kósék ottlaktak. Aranyossyénál látogatót találtak, komoly, feszes öregasszonyt, fekete selyem ruhában. Bemutatták Katót, azután Zsuzsa a másik szobába vitte vendégét, két szobában laktak, s lebontotta a haját.

— Ej, ej gyermek, hát neked ilyen hajad van s úgy összeszorított és lenyalod. Várj csak, nem fogsz magadra ismerni. Kisütötte, magásra fésülte, két nagy fehér csokorral összefogalta a lányka haját, aztán örömmel adta kezébe a készítőkröt:

— Nézd meg hátulról is. Ez a visszahajtott czopf a két nagy mászlival fönt és lent, az igazi bakfis-frizura. Mindig így fésüldkjél, a kis sötétké ruhád helyes ezzel a fehér gallérral.

Hanna néni szigorú pillantást vetett rájuk, mikor visszatértek.

— Látod, ezt nem szeretem a lányodban, — mondta szárazon Aranyossyénak, — már ezt a sima kis leányt is kifogatta a szoliditástól s felszifrazta.

Aranyossyéné, az őszülő szép asszony mosolygott:

— Kérlek, édes Hanna, az új nemzedék merészebb és szabadabb, mint a régi.

— Vagy talán csak nyitabb, őszintébb, — mondta Zsuzsa. — Nem szégyenli azt, a mit gondol, a mit akar.

Hanna néni még jobban kiegyenesedett, bár eddig is távol volt attól, hogy a nagy karosszékekben kényelmesen üljön. Nem szolt semmit, csak komoran kopogtatta meg piczi kontyos, öreg fejét. Kopogtattak. — Tesse! kiáltott Zsuzsa és az anyja egyforma vidám hangon. Kedves arcza, finoman méltóságos és asszony lépett be, utána érdekes megjelenésű fiatal férfi. Katónak nagyot dobbant a szíve. Ezt a párt látta már valahol, valami nem közömbös helyen és alkalommal, különösen a nőt. Zsuzsa hozzá vezette a férfit. — Kis lány, találd ki, hogy ki ez?

— Kós Béla, — mondta Kató hirtelen, a férfi szeme melegen mosolygott az ő szemébe. És tekintetüknek a találkozás után valami szokatlan érzés tartotta fogva öntudatát, valami megrázta egész valóját, valami letompította a figyelmét úgy, hogy mikor a kedves öregasszonynak bemutatták, egész gépiesen köszönt, nem igen tudta, mi történik. Aztán észbe jutott minden. Az orvosnál látta ezt a nénit és a fiát is, Öcsikével foglalkoztak. A néni is emlékezett, maga mellé hívta Katót és beszéltette a kis fiáról. Mikor látta, hogy elsmorodott a leány, sárgás-fehér szép hűvös kezével megsimogatta az elspáradt arcot. Kós Zsuzsával ingerkedett, de közben gyakran nézegetett Kató felé. Később odaült a kis leány közelébe és kérdezősködni kezdett az intézet új

rendjéről. Kató felelt neki, de mindketten hiába keresték a meghittségnek azt a fokát és azt a közvetlen hangját, melyhez a levelekben már eljutottak. Most, a személyes találkozásnál újra kellett kezdeniök az ismerkedést. Azért mégis úgy váltak el, mint jó barátok, bár a meglett ember és a gyermek-leány barátsága volt ez. Zsuzsa azzal búcsuzott, hogy két hét múlva, szombaton újra bemegy Katóért, a ki most, ha lehetett, még jobban szeretete őt, szerette Aranyossyénét és Kósnét, szinte még Hanna nénit is, ezerszeresen szeretete Lenkét és a többi lányt, Évát is, az új növendéket, a kivel kezdett megbarátkozni. Nagyon szeretete az irodalomtanárt és a „kanári tar” többi tagját, még Ida nénit is valamennyire, szerette a nevelőnőket, az elemi iskolás gyerekeket, egy mellett sem ment el az udvaron úgy, hogy meg ne simogatta volna. Szerette a szolgazemélyzetet, csordultig volt a szíve szeretettel, úgy, hogy megreszkett néha, megremegett az érzésáramok ereje, elpirult, majd elspáradt néha, mindez akkor történt, a mikor dr. Kós Bélára gondolt, a kit nagyon, de nagyon megnyerőnek talált. És a mint teltek a napok, nem fogyatkozott a rá gondolása, nem csökkent érzéseinek túlárada, sőt! Meg is látszott rajta. A szeme csillogott, az arca megszipuln ragyogott, hangja nemesebben zengett, a mozdulatai megélénkültek. Néha elhúzódt a többiek-től, az osztályba menekült és valamelyik padra borulva sírt. Az öcsésére gondolt ilyenkor és ezért sírt, de mégis ez a bánat egészen más volt, mint eddig. Mikor végre le-törülte a könnyeit, levelet írt, egyet, kettőt, hármat is egymás után Kós Bélának arról a két Shakespeare-darabról, melyeket utol-jára olvasott. De nem talalta a régi hangot és nem küldte el a leveleket. Ha Kós Béla írta, ha most írta... De hát nem állapították meg, hogy lehet-e már az intézetbe! Kató be-belopozott a díszterembe és kémlelte azt az ablakot szemközti, de nem találta azt, a kit keresett.

Végre eltelt a két hét. Izgatott örömmel fogadta Zsuzsát, a ki végignézett rajta.

— Vesd le a sötétké blúzt, kislány s végy fehérét helyette s húzz félcipőt, megvárak, — utasított Katót, a ki röpillt és már vissza is érkezett fehér blúzban. Zsuzsa elégedetten nézett végig rajta.

Kató is végignézett önmagán s zavartan mosolyogva mondta:

— Pedig meg van tiltva a félcipő, mert rossz idők járnak.

— Ugyan, — legyintett Zsuzsa s máris letárgyalták a tilalmat.

Azért kellett fehér blúz és félcipő, mert Zsuzsa társaságot hívott. Lementek a penzió társalgójába, Zsuzsa énekelni akart, Kató kísérte. Senkisen volt ott rajtok kívül. Egyszerre azt érezte Kató, hogy valaki szalag-csokros, visszahajtott hajfonatát húzálja. Hátrafordult. Kós Béla állt ott mosolyogva. Úgy érezte Kató, mintha valami sima, meleg kéz megzúrógatta volna az arcát, de hirtelen legyőzte ezt a puha hangulatot egy új gondolattal: Istenem, nem szabad leplezetlenül elárulnom, hogy nagyon szeretem.

Kós kívánságára folytatták a zenét, a míg hárman voltak, a férfi ott állt a zongorára könyökölve és nézte, hallgatta őket. Kató minden erejét összeszedte, hogy bele ne zavarodjék a játékba. Nemsokára lejött a társalgóba Aranyossyéné és Kósné együtt, azután Hollós Odón és Vártán György együtt, a zene abhamaradt. Hollós a két asszonyhoz szegődött, Kós a két leánnyal beszélgetett. Zsuzsa a nagy palma és az ablak mellett

az ablakpárkánynak támaszkodott, félkarját a hozzá simuló Kató vállára fektetve. Előttük állt Kós a palma állványának támaszkodva és az elmúlt intézeti évről beszéltek, arról, micsoda nehézségekkel küzdött Kató Zsuzsa miatt és megbeszéltek Zsuzsa ez évi terveit. Vártán ott ült a közelben s a penzió vendégkönyvét lapozta. Mulatni akarok, — ez volt a refrain, a Zsuzsa alapelve, — szeretem az életet, tombol bennem ez a szeretet és nincs semmi értelme, hogy elnyomjam. Át akarom érezni az utolsó izzig, hogy fiatal és ép vagyok, hogy nekem áll a világ!

— Igen, maga ép olyan nő, ép olyan asszony lesz, mint az, a kiről első találkozásunkkor beszélünk, — mondta Kós komolyan. — Ugyan annyi különbség van talán, hogy maga annyival nyitabb, a mennyivel fiatalabb. Ő kissé leplezi ezt a nagy élni-vágyást, minden érzését inkább leplezi, mint maga Zsuzsika, de mire az ő tapasztalatait megszerzi...

— Azt hiszem, akkor is az maradok, a ki vagyok. Nem félek senkitől, nem restellek semmit, nem alakoskodom senki előtt, hanem tetszem így, a hogy vagyok, pukkadjon meg, akárki is az.

— Várjon csak, a míg szerelmes nem lesz, addig nem ismerheti önmagát, — szolt bele most Vártán, a ki mindent hallott.

— És maga Kató, hogyan képzei el az intézet után jövő éveit? — kérdezte Kós.

— Nem tudom elképzelni, — felelt Kató. — Alig foglalkoztam még velem s nem tudom, mikor és hogyan ér az a csapás, a mely feynyegyet...

— De Kató, annyiszor kértem már levélben is, ne vegye ezt olyan biztosra, — kérlelte Kós.

Kató folytatta:

— Régebben, kicsi koromban...

— Mintha most nagy volna, — vágott közbe mosolyogva Vártán és fölállt, Zsuzsához lépett, kettőjük közt külön beszélgetés fejlődött, nemsokára a zongorához mentek s a kották közt keresgéltek, közbe-közbe végigtartva a zongorán egy-egy dallamot, mely ép szóba került köztük.

— Mit tervezett kicsi korában? — kérdezte Katót Kós.

— Hogy lesz egy szobám, egész élesen képzeltem el, keskeny, szőnyeges szobám, köröskörül magas, rakott könyvszekrényekkel, egy kényelmes ülőhely, egyeb semmi. És én olvasok szébbnél-szebb könyveket egymás után. Később úgy alakult ez az álmom, hogy Öcsinek fontos szerep jutott és most... most már nem tudom. Tanítani fogok, valószínű odahaza, az olvasás mindenestre megmarad...

— És írja majd nekem a szébbnél-szebb leveleket olvasmányairól, akkor már maga fog nekem ajánlani könyveket.

Kissé odahajolt Kós Katóhoz, mikor ezt mondta, pajkosan mosolyogva a leány szemébe.

Kató titokban megrezsent, de azért visszamosolygott.

— Oh, addig... és legyintett a kezével.

— Mit jelent ez az addig és ez a legyintés? — kérdezte a férfi elfogva és nézegetve a Kató kezét.

— Már rég nem lesz türelme hozzám.

— Nem ismeri a maga értékét, — felelt Kós nagy tenyerére fektetve a felig-meddig még gyermekkezét. — Szerénységében és tapasztalatlanságában nem tudja, hogy olyanokat gondol és ír le, melyeket talán olvashatott volna, ha sokkal idősebb lenne, de így saját magából pattant ki értékes dolgokat, bár még tapogatózó kifejezési formában. En nem tartanám szükségesnek és helyesnek, hogy föl ne világosítsam saját képességeiről. Tudnia kell, hogy intelligens és tudatosan kell továbbfejlesztenie önmagát. Legyezgeti a hiúságot, ha segíthetnek ennek a fejlődésnek és komolyan hiszem, hogy ha a barátságunk tartós lesz, — ennél a szónál mélyebb pillantást vetett Katóra s Kató sokáig boncolgatta ezt a pillantást — lassan-lassan ez a vezető szerepem átfelődik a megértő barát szerepébe.

— Hát hisz benne, hogy nő és férfi barátok lehetnek? — kérdezte örvendő meglepetéssel Kató.

— Hát hisz benne, hogy nő és férfi barátok lehetnek? — kérdezte örvendő meglepetéssel Kató.

— Hát hisz benne, hogy nő és férfi barátok lehetnek? — kérdezte örvendő meglepetéssel Kató.

— Hát hisz benne, hogy nő és férfi barátok lehetnek? — kérdezte örvendő meglepetéssel Kató.

— Hát hisz benne, hogy nő és férfi barátok lehetnek? — kérdezte örvendő meglepetéssel Kató.

BEREVCZY ALBERT ELNÖKI MEGNYITÓJÁT OLVASSA.

Az emelvényen az elnöktől jobbra Heinrich Gusztáv, balra Herczeg Ferencz ülnek.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA ZRINYI-ÜNNEPE. — Balázs Rezső rajza.

téssel Kató és szinte szuggesztív modorban tette hozzá: Ugye hiszi?

Kós szája körül kicsit felsőbbeség, kicsit cinikus mosoly jelent meg, Kató nézett föl rá, kissé várni kellett a feleletre.

A barát szerepében igen, — szolt végre a férfi, nem nyomva meg a szerep szót, de Kató mégis megértette. Elmosolyodott. — Nem hisz benne, csak az érintkezés egy formájának tartja, — szolt lassan.

— Lásd, ezt is milyen jól mondta, Katiczabogár. De úgy elsmorodott miatt. Szinte árny borult a szemére. Hát nézze, nem akarom áltatni. Nem akarom, hogy áltassa önmagát. Minek az agának? Hát nincs. Nincs olyan barátság, a melyet képzei szeretne. A barátság nagyon komoly, szép valami, férfinek férfihöz, nőnek nőhöz, sőt még gyermeknek is gyermekhez való viszonya. Legnemesebb viszonya. Van aztán testvéri, gyermeki, szülői szeretet...

— És tanító-tanítvány szeretete egymáshoz, egészítette ki hirtelen Kató.

— Abban már nem hiszek. Az vagy ronkonlekek baráti vonzódása, vagy a gyermek és felnőtt viszonya mondta Kós.

— Hát akkor... Kató e két szó után hirtelen elhallgatott, elpirult, erősen zavarba hozta kérdéseinek az a része, melyet meg-gondolatlanul majdnem kimondott.

A férfi belélatott a lelkébe és gyönyörködött az, hogy így belelát, mosolyogva nézte a leányt és ezt a mosolyt át-meg átszötte valami kellemes elragadtatás melege. Hát akkor? — kérdezte halkán.

— Nem, fölösleges akartam kérdezni, mert azt hiszem most már, hogy a férfiak sokkal élesebb határokat vonnak érzés meg érzés között, minden nagyobb fontolgatás nélkül.

— Csitt, Kató, azt szeretném, ha a kérdésed folytatná. Hát akkor?... Kató most már nagyon belepirult, izgatottan, kicsit ijedten csillogott a szeme s szinte mintha hajszálai is ijedten el akartak volna repülni...

Kós nagyon szépnek látta így, nem is hitte volna, hogy ilyen szép tud lenni.

— Hát akkor, ha nem fogad szót, én fejezem be maga helyett a kérdését. Hát akkor — s most melegen és komolyan nézett Kató szemébe és lassan mondta, szinte sür-csölgetve a hatást — a köztünk élő viszony hova tartozik?

Kató már nem pirulhatott el jobban, mint

TÜNTETÉS A BÉKE ALÁÍRÁSA ELLEN BUDAPESTEN, MÁJUS 13.-ÁN. A KOSZORÚ ELHELYEZÉSE A MILLENNIUMI EMLÉK ÁRPÁD-SZOBRÁN.

Makoldy József rajza.

LÓCZY LAJOS.

1849—1920.

Lóczy Lóczy Lajos, régi nemesi család sarja, 1849 november 3-án Pozsonyban született. Középiskolai tanulmányai végeztével 1869-től 1874-ig a zürichi műegyetemet látogatta, hol, mint Heim professzor legjelesebb tanítványa, 1874-ben mérnöki oklevelet szerzett. Hajlamai már kora ifjúságában a földtanra tereltek figyelmét s miután ez irányban Svájcban klasszikus iskolázottságra és egész életére kiható szilárd alapra tett szert, hazatérve, ugyanazon év folyamán a Magyar Nemzeti Múzeum ásvány-és lényművelési osztályának segédje lett s ott eleinte főként őslényváltókat végzett Itteni működésében már pályája kezdetén oly kiváló képességeket fejtett ki, hogy néhai Széchenyi Béla gróf őt kérte fel arra, hogy kelet-ázsiai felfedező útján mint geológus-paleontológus, kísérője legyen. Lóczy örömmel tett eleget e meghívásnak s 1877 november utolsó napjaiban útra kelt a Széchenyi-expedícióval. Előbb India, Jáva, Japán és Dél-Kína egyes vidékein utazgatva, 1878 november 8-án indultak Shanghaiból voltaképeni céljuk: Kína nyugati határai felé. Kína belsőjében, távol minden európai kényelemtől, 14 hónapot töltött az expedíció, melyet megelőzőleg a tulajdonképeni Kína nyugati határvidékeit olyan tüzetesen és akkora terjedelemben tudományos kutatás még nem járt be.

Lóczy közel harmadfél évi távollét után, 1880 május hó 1-én érkezett vissza Budapestre, hol muzeumi állását újból elfoglalva, óriási szorgalommal fogott hozzá Kelet-Ázsiából hozott nagybecsű jegyzetei és óriási vizsgálati anyaga tudományos feldolgozásához. 1883-ban a M. Kir. Földtani Intézethez osztálygeológussá neveztetvén ki, tevékeny részt vett az akkor már javában folyó országos földtani felvételekben s kivált Arad megye hegyvidékein végzett alapvető tanulmányokat. 1886-ban a budapesti József műegyetem ásvány-földtani tanszékének ny. rk. tanára lett. Ezen a helyen fejezte be „A kínai birodalom természeti viszonyainak és országainak leírása” című nagyérdemű könyvét, mely ugyanabban az évben, a M. Kir. Természettudományi Társulat kiadásában jelent meg. Lóczynek ez a közel 900 oldalas munkája, a kínai birodalom saját maga szerkesztette pompás térképeivel együtt nemcsak az első magyar nyelven kiadott földrajzi leírás Kínáról, hanem egyúttal az eredeti megfigyelések és hiteles adatok való-

LÓCZY LAJOS.

ságos tárháza, mely nemcsak a szerzőnek, hanem az egyetemes magyar kultúrának is becsületére és díszére vált.

Az 1888. év fordulópont Lóczy életében. Ekkor történt, hogy az elhunyt Hunfalvy János professzor helyére a budapesti tudományegyetem földrajzi tanszékére őt hívták meg. Lóczy a meghívásnak rövid habozás után eleget is tett s ettől fogva 1908-ig, tehát két évtizeden át voltaképeni tárgykörétől: a geológiától elszakítva, a földrajztudomány Richthofen képviselte geomorfológiai irányának képviselője és úttörője lett.

Mint az összehasonlító földrajz ny. r. tanára a budapesti tudományegyetemen, a földrajztudományunk nálunk teljesen új irányt szabott és nagyszerűen felszerelt mintaiskolát állított fel, melyből az ő nyomdokain járó tanítványok egész serege került ki. Mintaszerű intézetének fejlesztésében nagyszerű támaszt nyert Semsey Andorban, a természettudományok páratlan mecenásában, ki Lóczy tudományos törekvéseinek mindvégig bőkezű támogatója és előremozdítója volt.

Az 1891. év fontos mérföldkövet állított

Lóczy tudományos pályájának útjára. Azon év március 7-én a Magyar Földrajzi Társaság választmánya a Balaton tüzetes földrajzi tanulmányozására bizottságot alakított s „annak feladatává tette, hogy keressen módot és eszközöket hazánk legnagyobb távának hydrographiai és természettudományi kutatására.” A bizottság elnöke Lóczy Lajos lett, ki ez időtől fogva élete utolsó napjáig ezen a témán csüggött a legnagyobb szeretettel. Az ő óriási ügyszeretetének, hართalan lelkesedésének és fáradhatatlan buzgalmának eredménye „A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei” című kiadványsorozat, melynek létrejöttén Lóczy Lajosnak mindörökké harradhatatlan érdeme marad. A szerkesztésében majdnem teljes befejezéshez jutott monumentális mű, melyen hazai és külföldi szakemberek egész légioi évtizedeken át dolgoztak, már eddig is közel 7000 nyomtatott oldalra terjed. Lóczy tollából való e gyűjteményben a Balaton geológiai képződményeinek pár év előtti megjelent leírása (617 oldalon), mely a Magyar Tudományos Akadémia nagydíját nyerte el. A nagy geológiai összefoglalás második kötete, melyen a szerző úgyszólván halála napjáig lankadatlan szorgalommal dolgozott, most már sajnos, posthumus kiadásra vár.

Az 1908. évben a király a M. Kir. Földtani Intézet igazgatójává nevezte ki s ezzel 20 évi távollét után végre ismét visszatért a geológiához. Ettől fogva, bár egyetemi tanári jellegét megtartotta, tanszékén előadásokat nem hirdetett.

Mint a Földtani Intézet igazgatója, idejének és tudásának legjavát a gondjaira bízott intézmény felvirágztatására és tudományos működésének irányítására fordította. A horvát tengerpart fölvtelének lehetővé tétele, az Északnyugati Kárpátok újra felvétele s a háború alatt igen eredményes balkáni (nevezetesen Ény-szerbiai) geológiai tanulmányok emelendők ki különösebben áldásos működésének ebből az időszakából. Mindeme kutatásokban maga is mindvégig tevékeny részt vett s az ő része a munkából mindig az oroszlanrészt volt.

Az ország integritásáért aggódó lelke a fegyverletétel után megalakult területvédő liga élére állította Lóczy Lajost. A liga elnöki székében kitünő és messze elágazó külföldi összeköttetései révén az országnak élete utolsó percéig kiváló szolgálatokat tett.

E hó 13-ikán halt meg Csepakon, az ő szeretett Balatonjának partján. K. T.

még mindig nem tud kiszabadulni az adatgyűjtés labirintusából. S ezt a tehetetlenségét nem is lehet csodálni. Könnyű szóval megállapítani, hogy ma szép idő van, tegnapi esett az eső, az idej tél hideg volt, — de mikor ezeket az egyszerű mondatokat tudományos értelemben kezdjük felboncolni, egyszerű roppantul bonyolultakká lesznek. „Szép idő van.” Ez annyit jelent, hogy az ég derült, szél nincs, vagy csak gyöngén fúj, az évszak természetéhez képest a hőmérséklet az átlagnál magasabb s ezek az alkotórészek még bővülnek a légnymás adatával s a szél irányával, a mi mindkettő fontos tényezője az időjárásnak. Pontosabban megfogalmazva, az időjárás hat tényezőre bontható: Szélirány, szélerősség, légnymás, hőmérséklet, felhőzet és csapadék, így tehát a fizikai vizsgálatnak ezt a hat tényezőt kell megfigyelni és számításba venni.

A fizika, sajnos, nagyon kevés rendszert tud teremteni az időjárás tényezőinek összevisszaságába. Egyedül a légnymás eloszlása és a szélirány közt sikerült szoros kapcsolatot felfedezni s ez a törvényszerűség az egyetlen, a mit le lehetett vezetni a megfigyelésekből. Az egész időjárás a légnymás depresszióinak mozgásán alapszik, de a tapasztalati szabályok úgyszólván helyről-helyre változnak, úgy hogy pl. Magyarországon egészen mást jelent egy délnyugatról jövő depresszió, mint Franciaországban, vagy Szibériában.

Tulajdonképen nincs is határozott szabályosság az időjárásban, csak annyi, a mennyit a kozmikus jelenségek hoznak létre. A Földnek a Nap körül való keringése s a Föld tengelyének ferdesége hozzák létre az évszakok változását s ez a nagy, esztendő periódus az egyetlen szabályosság, a mi következetes és mindenkor érezhető. A közhit azt tartja, hogy a Hold mozgásának is van hatása az időjárásra. A szorgos vizsgálatok csakugyan mutattak körülbelül 28 napos periódust a légnymásban és a zivatarkor gyakoriságában, ez azonban nem jelenti okvetlenül a Hold hatását, mert az okuk talán a Nap tengelykörüli forgásában is megtalálható, a mi szintén körülbelül ugyanaddig tart, mint egy holdkeringés.

Szabályos periódus az időjárásban a tizenegy esztendő érik el maximumukat s könnyen megmagyarázható okokból a földi hőmérséklet akkor nagyobb, mikor a Nap felületén a legkevésbé folt s akkor kisebb, mikor több folt takarja a Napot. Ezzel a napfolt-periódussal a csapadékmennyiségben is látszik valamelyes szabályosság. Napfolt-maximumkor és napfolt-minimumkor egyaránt nagyobb a csapadék, mint egyéb években.

Az újabb vizsgálatok szerint még egy, harminczöt éves periódus is van az éghajlatváltozásban, a mi egyformán megnyilvánul a hőmérsékletben, csapadékban, az alpesi

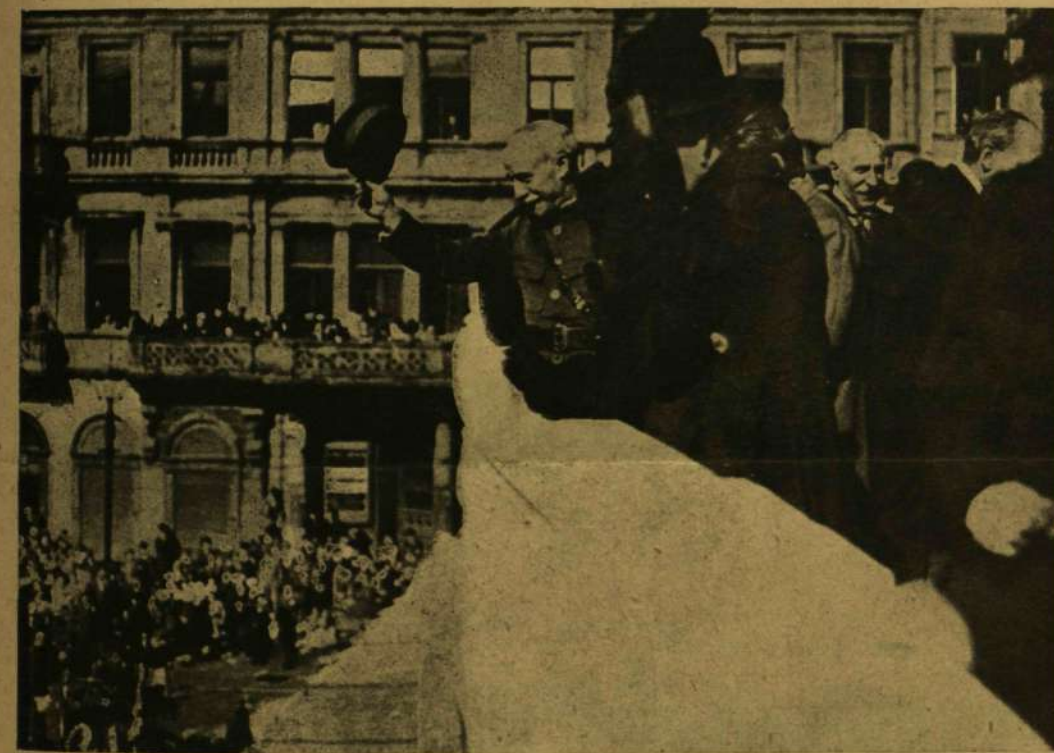
gleccserek előre-hátra terjedésében, sőt a szőlőérés idejében is. Ez a periódus is valószínűleg a Nappal van összefüggésben, mert a napfoltok gyakoriságában a tizenegyesztendős perióduson kívül van egy nagyobb, körülbelül 34 éves periódus is. A napfolt-periódusokkal azonban az idej tavaszi kánikulát sehogysem lehet összefüggésbe hozni.

E nagy periódusokon kívül itt-ott felcsillannak apróbbak is, a miknek megállapítása azonban nagyon nehéz. A légnymásban s a csapadékban nagyjában nyomát lehet találni egy 5^{1/2}-6 napos, egy 13-napos és egy 24-napos periódusnak s lehetetlen észre nem venni, hogy ezek a periódusok nagyjában úgy viszonylanak egymáshoz, mint 1:2:4-hez. Ezeknek a periódusoknak a magyarázatával még adós a tudomány.

A mostani, százhusz év múlva megismétlődött forró tavaszt egyelőre nem lehet beilleszteni sem a fenti rövidebb, sem egy esetleges újabb, ilyen százhuszestendős periódusba. Két kivételes eset még nem alap arra, hogy szabályt állítsunk fel belőlük s mivel régebbi megbízható megfigyelések nincsenek, ha van is ilyen nagyon nagy és ilyen erősen megnyilvánuló periódus, azt csak több svszázad múltán lehet majd eldönteni.

A GYERMEKEK FELVONULÁSA A RITZ-SZÁLLODA ELÉ.

PEDLOW KAPITÁNY AZ EGYESÜLT-ÁLLAMOK BUDAPESTI MEGBIZOTTTJA A RITZ-SZÁLLODA ERKÉLYRŐL ÜDVÖZLI AZ ÜNNEPLŐ GYERMEK-TÖMEGET.

A BUDAPESTI GYERMEKEK AZ AMERIKAI MISSZIÓNAL.

Nem valószínű, hogy valami ismeretlen eredetű periódusnak volt a hatása az idej tavaszi rendkívüli időjárásra, mert nem lehet elgondolni, hogy milyen alapon kerül ki a 120 esztendő. Ha pedig nem tudjuk az is-

mert periódusokba beilleszteni, akkor nincs más hátra, mint hogy véletlen, múltó jelentőségű rendellenességnek minősítsük, a mi nek az okát ugyan nem ismerjük, de az talán egészen jelentéktelen volt alapjában véve.

A NAGY HÁBORU LEGENDÁIBÓL.

A PACSIRTA.

Fenn a dombon ágyudörgés
Mint rettenő dob pereg;
Lenn a síkon, déli napban
Csöpp pacsirta csicsereg.

Ágyupergés száz halált hoz,
Hősöket mégsem riaszt;
Árkok közt egy újonc nincsen,
A ki még rettegete azt.

De pacsirta fűn a légben
Hogy csattogta víg dalát,
Árok mélyén a legények
Szívzorongva hallgaták.

Kis dalos repülni ismét
Hogy tudjon, hová akar,
Ágyuk gyilkoló tüzeiben
Erre gondol a magyar.

«Hallod testvér? Mintha otthon,
Rónáinkon zengene!»
«Hallod testvér? Van a földön
Ennél gyönyörűbb zene?»

«Csöpp pacsirta! Nem vagy a mi
Édes rónánkról való?
Mert hogy olyan mámorosan
Csendül ajkadon a szó?»

«Oh bizonyonnan onnan jöttél
Nyárnak vídám dallosa!»
«Oh hogyan szakadhattál el
Rónánkról máshova?»

«Hát igaz, nyár volna itt is,
Rég de mily más nyárnak ez!
Nálunk rég peng kasza, sarló,
S aratódal zengedez!»

Míg pacsirta a magasban
Zengte gondtalan dalát,
S árok mélyén a legények
Szívzorongva hallgaták:

Srapnel eső pukkadt szét
A lövőárkok felett,
S csöpp pacsirta szárnyszeggetten
A magasból leesett.

Gyöngé mellén sebesíté,
Mely nem vala neki szánt,
A süvítő srappelkből
Egy porszemnyi kis szilánk.

Harczosok az árok mélyén
Fölszedik a madarat:
«Csak a mejjecskeje vérzik,
Tán még életben marad.»

S két napig ezernyi harcros
Nagy gyerekké vála mind,
Csak a sebesült madarra,
Senni másra nem tekint.

Aztán csak repülj te vissza,
Nem neked való hely ez,
Vissza, hol peng kasza, sarló,
S aratódal zengedez . . . »

Seress Imre.

ÖRVÉNY.

Elbeszélés. — Irta Vándor Pál.

Tar János egy szép őszi reggelen a szokott úton, a szokott időben hivatalába ment. Tul volt már azon a koron, a melyben még vár valamit az ember, régen nem fészkelődött már az élet ölné, meglelte a helyét. Kicsinyes viszonyai megelégedetté nem, de közönyössé tették. Apró nyugósségei, felületes zsörtölődései inkább szokások voltak, mint lázadások.

Az éjjel is jól aludt. Pedánsan felöltözött, jó étvágygyal megreggelizett és elindult az úton, melyet napjában négyszer rovott végig. Ismerős utcákon, ismerős házak között, a régi kövezeten, a melyen minden koczkát ezerszer látott, a mint lehajtott fejjel jött ment.

Egyszerre önkéntelen megállott és szeme révetegen egy házra meredt. A ház ott állott a többi között, nem volt rajta semmi különös. Ősdi, szürke, keskenyfrontu ház, a melynek ütött-vert oldaláról letéredtek a megkopott czirádák. Alacsony lépcső vezetett a keskeny kapuhoz, és az ablakok előtt hasasra hajlított vasrácsok voltak. Ilyenféle volt a kis utca majd minden háza. Tar Jánosnak semmi oka sem lehetett rá, hogy megálljon előtte és nézze. Mégis gyökeret vert a lába és nem tudta levenni a szemét a néma, vak házról. Kényelmetlenül fészengett, végig simította a homlokát. A keze nyirkos volt és remegett. Megdöbrent, félt. A szive összeszorult, a torkát fojtogatta valami, és lábai megrogytak. A háta borzongott. Valami okadatlan, de folyton növekedő félelem odaszegte a ház elé. Sápadtan bámulta. El akart indulni és nem bírta a lába.

Másodperczekig tartott ez a szorongás, akkor egy mély sóhajítás szakadt fel belőle és el tudott indulni. Lassan, nehezen járt. Megpróbálta számot adni magának, mi történt most vele, de képtelen volt rá. És a hogy gyöttrődött, hirtelen egy gyermekkori emlék merült fel régen felejtett multakból.

Hogyan is volt csak? Ő maga tulajdonképpen nem is igen emlékszik rá. Egész kis gyermek lehetett akkor. Inkább arra emlékszik, hogy otthon gyakran hallotta beszélni. Az apja elvitte egyszer a szomszéd faluba, valami öreg embert látogattak. Őt magára hagyták egy nagy szobában. Igen, erre a szobára emlékszik. Nagyon nagy szoba volt. A tágranyított ablakon a nap szélesen sütött be. És ő akkor hirtelen nagyon elkezdett félni. Egy rémület sikoltott. Arra bejöttek, csitították, marasztalták. De ő váltig hajtogatta, vigyék el, vigyék el innen. Csak a kocsin nyugodott meg.

Abban a szobában azon az éjjelen meggyilkolták azt az öreg embert, a kit látogatni voltak.

Mikor gondolataiban ide ért Tar János, az volt az érzése, hogy nagyon elkésett már hivatalából. Megnézte az óráját, alig egy percczel késett. Sietett mégis és a rendesenél valamivel korábban érkezett. Munkának látott. Ment a munka a szokott módon.

De egyszerre észbe jutott a szürke ház és meghorzongott.

Mi van velem, tépelődött. Mért tűnt fel nekem ma az a ház? Mitől féltém, miért féltém? Talán beteg vagyok? Megtapogatta az ütőerét, rendesen vert, zsebtükrében megnézte a nyelvét, piros volt. Már odafordult hivatalnoktársához, hogy elmondja neki furcsa esetét, de hirtelen megszégyelte. Az akáiba temetkezett, de nem tudott dolgozni.

Az öreg embert azon az éjjel meggyilkolták! És ő a gyerek ezt a rémséget előre megérezte. Azt mondják, némely ember megérezzi az ilyet! A kutya egész biztos, hogy megérezzi, olyankor vonít, nem lehet elcsittítani. Furcsa volna, ha ma abban a házban történe valami!

A szive elkezdett kalapálni. Felállott. Társa felnézett és részvétellel kérdezte: Beteg kologar úr, olyan sapadt! Nem jól érzed magam, dadogta Tar, a kalapja után nyult és kiment a szobából. Lement a lépcsőn, futni szeretett volna, de restelte, túrtörtette magát.

A TERÜLETVÉDŐ LIGA NÉPGYŰLÉSE A PETŐFI-TÉREN A BÉKESZERZŐDÉS ALÁÍRÁSA ELLEN.

A WASHINGTON SZOBOR MEGKOSZORÚZÁSA.

A TERÜLETVÉDŐ LIGA TILTAKOZÓ GYŰLÉSE A BÉKE MEGKÖTÉSE ELLEN.

Kifordult a kapun és elindult hazafelé. Mind gyorsabban ment, szinte futott, mikorra a kis utcába befordult.

A ház ott állott az őszi verőfényben. Nem volt azon semmi különös.

Tar János megállott és messziről nézte. Most egész nyugodt volt, csak valami kíváncsiság gyötörte. Lassan, nyugodtan felment a lépcsőn, benyitott a kapun, a melyről hólyagosan málolt le a régi-régi máz. A kapu egy rövid folyosóra, a folyosó egy hosszú elég rendetlen udvarra nyílt. Egy lélek sem volt az udvaron. Tar végig ment a házfal mellett a töredezett téglafaragán. Ekkor a ház végén egy öreg néne nézett ki az ajtón, mikor az idegent meglátta, kijött.

Kit tetszik keresni?
Tar csak most ébredt tudatára annak, hogy maga sem tudja mért jött ide. Tétován kérdezte: Kik laknak itt?
Az öreg asszony bizalmatlanul nézett végig rajta:
Nem tudom. Most költöztünk ide. Azzal

visszament és becsapta az ajtót. Az udvar megint üres volt és csendes.

Tar megzavarodott és nem tudta, hogy ért ki az utcára. Az udvar üres volt. Tar végig jártatta minden házban a szemét, aztán elindult lassan a hivatal felé.

Igyekezett nem gondolkozni. Olyan fajta érzése volt, mint a ki rosszat álmodik és nem tud felébredni. Folyton ezt ismételte magában: mi közöm van hozzá, tehetek én róla, nincs rám bízva. De míg ezeket gépiesen ismételte, az alatt folyton az volt az érzése, hogy valamit kell tennie. De nem tudta mit és nem tudta miért. Keserű volt a szája íze.

Le akarta rázni magáról visszás érzéseit, és vissza akart menni hivatalába. De ez a szándék csak néhány perczig tartott, azután ismét visszatért kényszerítően az az érzés: Tennie kell valamit, meg kell akadályoznia valamit, a mi különben eljön rémületben és iszonyatban oda a szürke házba. Lábai és gondolatai most már minden szándék ellenére vitték egyenesen a kerületi rendőrségre.

van. Kiváncsi volt a másik Tar János, mit fog felelni az egyik. Hallotta, hogy dadog valamit a régi utcáról, a szürke házról és valami iszonyúról, a mi ott ma éjjel történni fog. Latta és megértette, hogy a fogalmazó részegnek vagy zavarodottnak tartja. És ekkor segítségére sietett a másiknak. Ertelmesen elmondta, hogy egy előérzésről van szó. Lehet, hogy az előérzés beteges, tulzott tévedés, de hát talán mégis jó volna tenni valamit. Mialatt beszélt, érezte milyen türelmetlen a másik. Sietett befejezni a mondatkáját.

A fogalmazó helylyel kínálta Tar Jánost, azután kiment a szobából. Kisvártatva egy barátságos, szemüveges emberrel jött vissza. Ujból el kellett mondania az esetet, mialatt beszélt megfigyelte, hogy a fogalmazó úr és a doktor, — régen kitalálta, hogy a tisztiorvos a szemüveges — gyakran összenéznek. Az orvos aztán igen barátságosan elbeszélgetett vele, sokfelét kérdezett családjáról, apjáról, anyjáról. Megkérdezte, volt-e beteg, és iszik-e alkoholt. Így kérdezte, iszik-e al-

koholt? Tar János tisztában volt vele, hogy az orvos az elmeállapotát vizsgálja. Nyugodtan, értelmesen felelt. Az orvos aztán megnyugtatta, hogy nincsen semmi baj, sem Tar János elméjében, sem a szürke házban. Csak egy kicsit neurastheniás, tudlagozta magát, az idegei tulfeszültek. Pihenje ki magát. A fogalmazó úr is igen kedves volt, megígérte, hogy estére azért majd benéz a szürke házba. Nagyon barátságosan bucsúztak el tőle.

Tar János vigan ment le a lépcsőn. Minden rossz érzése elmúlt. Egyedül volt önmagában. A másik elmaradt valahol, gondolta és mosolygott. Jókedvűen ment a szokott vendéglőbe ebédelni. Asztaltársaihoz nagyon nyájas volt, élénken és sokat beszélggett. Annnyira, hogy az egyik meg is jegyezte: Milyen jókedvű ma Tar úr, ilyennek még sosem láttuk. Abban a pillanatban, hogy ezt hallotta, érezte még Tar, hogy már jó ideje itt leskelődik lelkeben a nyugtalan másik és most már az figyelő Tar Jánost. Szorongva és kétségbeesetten figyelte, hogy Tar János el akarja felejtetni a szürke házról és az eljövendő rémületet. Tar mindenáron menekülni akart. Ebéd után nagy sétára indult a szép Ilona felé, közben két kávéházba is betért. Fejében szokatlan gyorsasággal támadtak, sűrűtek a gondolatok, emlékek. Bár sokat járt, nem fáradt el, ellenkezőleg frissnek, erősnek érezte magát.

Csak volna valaki, a kivel elbeszélgethetne, a kit felkereshetne! De nem volt senkije, se barátja, se rokona. A kávéházban megpróbálta egy úrral szóba állani, de az idegen hamar elment.

És az egész délután lesben, suttymban, rettegve-remegve szemrehányóan folyton lesett rá a másik.

Mennél sűrűbbé vált az alkony, annál csüggedtebb lett Tar János. Érezte, hogy nem fogja tudni legyűrni azt a buta másikat, a kinek a félelme nöttön-nött és a ki előtt hiábavaló most játszani a vidámat, a nyugodtat, a köszönőst.

Nagyon szomorú lett szegény Tar János. Ő, a ki csendesen éldegélt, a légynek sem vétett, most bele fog keveredni valami förtelmes rettenetbe.

Miért is látta meg a szürke házát! Minél sötétebb lett, annál inkább úr lett felette a másik. Hiába vonszolta, taszigálta a kis utca felé. Eddig a délután folyamán agyvelejének a kis zugából leste őt — most megnőtt kidagadt és járt előtte, alig-alig tudta követni, vigyázni.

Nagy kerülővel, fáradtan ért Tar János a kis utcába. Az utca csendes volt, a szürke ház sötét. Csak a saját lépését hallotta visszhangozni.

No lám nincsen semmi baj, gondolta. Ekkor az utca felső végén megjelent egy ember. Lassan jött. Tar János szive bomlottan vert. Elhúzódott az árnyékba és leste az embert. Az megállt, körülnézett. Tar János ereiben jéggá lett a vér. Majd tovább ment az ember. Elhaladt a szürke ház előtt.

Tar János fellélegzett. Sirni szeretett volna örömeiben. Ugy-e semmi? El kellene innen menni!

De a másik nem engedte. A másik mintha árnyék lenne, kinyult belőle át az utcán a szürke ház és felkuszott az ablakig.

Tar János sikoltani szeretett volna. Csak árnyék, vigasztalta magát.

Kisvártatva halk nyöszörgést hallott. Fiyelt. A nyöszörgés erősödött.

Valami ajtó nyikorog, próbálta gondolni Tar János.

Sóhajok szállnak. A szél, dadogta Tar János.

És végső erőfeszítéssel úrrá akart lenni, le akarta gyűrni azt az átkozott, gyáva, remegő, képzelődő eszelóst. De ekkor mindenfelől árnyak szálltak, jajok rikoltottak, a házak egymásra hajoltak, a sötétség nedvesen csapkodta arcát. Dülledt szemén kikuszott a rémület. A rémület remegtette, tépte, rázta. A rémület a végtelenbe nött... és Tar János elmerült az örvénybe.

A TILTAKOZÓ NÉPTÖMEG A MILLENNI EMLÉK ELŐTT.

A KOSZORÚKAT VIVŐ LEÁNYOK MEGÉRKEZÉSE AZ ÁRPÁD-SZOBOR ELŐTT.

Elől az Árpád-szoborra, hátrább a Washington-szoborra szánt koszorút viszik.

A TERÜLETVÉDŐ LIGA TILTAKOZÓ GYŰLÉSE A BÉKE MEGKÖTÉSE ELLEN.

Mikor a rendőrség épülete elé ért, megállt és megnézte a kaput. És akkor világosan és szabatosan megkérdezte saját magát: „Honnan tudtat te Tar János, hogy itt van a Kerületi Kapitányság, mikor soha semmi okod nem volt rá, hogy megtudjad? Nem is érdekelt. Mégis tudod. Talán egyszer régen erre mentél és elolvastad a kapun a felirást. Tudtat, de nem tudtat, hogy tudod. Mennyi efféle lehet az ember fejében, a miről nem tudja, hogy tudja.” Ez a gondolat nagyon nehéz volt Tar Jánosnak. Nem is gondolta végig. De nem is gondolhatta, mert a másik Tar János már ment fel a lépcsőn.

Igen a másik. Mert ettől a perctől kezdve két Tar János volt a világon. Egyik a ki járt-kelt, homályosan gondolkodott és érzett, és a másik, a ki látta, figyelte, mit tesz az egyik. Látta, figyelte és ritkán értette. Néha szerette volna megállítani, józanságra, nyugalomra inteni, de sohasem jutott hozzá, az egyik mindig megelőzte.

Látta magát Tar János benyitni a fogalmazó úrhoz, a ki megkérdezte mi járatban

HATTYŰ-ÉNEK.

Egy vértanú utolsó gondolatai 1749-ből.

KÖZLI JESZENSZKY KÁROLY.

Az 1707-ik év márczius 8-án a zsolnai evangélikus templom magasztos forradalmi ünnepély színhelye volt. Ekkor szentelte fel Krmann Dániel ev. lelkész és szuperintendens II. Rákóczi Ferenc felvidéki csapatainak 8 zászlaját.

Ez alkalommal a magyar szabadság eme lelkesült híve tót nyelven hatalmas beszédet intézett Rákóczi kuruczaihoz, a 60-ik zsolnár 3-6. versében foglalt emez igék alapján: „Isten! elvetettél minket. Elszélesztettél minket, megharagudtál. Térj meg mihozzánk. Megrendítetted a földet, kétfelé választottad azt. Építsd meg annak romlását, mert megindult. A te népednek nehéz dolgokat mutattál: ittattál minket rettegésnek borával. Adtál a tégedet felőknek zászlót, melylyel éljenek az igazságért.”

Ezen zászlószentelési ünnepélyt Gerhardt Mátyás kassai ev. lelkész maga a róm. kath. vallású fejedelem, II. Rákóczi Ferenc által szerzett imával zárta be.

Ezen esemény után 33 évvel — tehát ép annyi idővel később, mint a meddig a szeretet vallásának megalapítója élt e földön, — az 1740-ik év szept. 17-én a pozsonyi vár börtönében egy holttel volt kiterítve.

Erről egy szemtanú, Ribíni János XVII. századbéli történetíró, a ki akkor 18 éves ifjú volt, *Memorabilia* című munkájában ezeket írja:

„Börtönben tartották egész haláláig, mely 1740. év szept. 17-én következett be. Ez volt vége azon férfinak, a kinek emlékezete mélyen meghatja lelmet és arra készlet, hogy a halandóknak változó, nyomorúságos sorsa felett elgondolkozzam. Most, hogy az elmúltakra gondolok, egész tisztán látom magam előtt *Krmannak* élettelen testét, mely a pozsonyi várban közszemlére kitétetett s melyet magam — fiatal korom kíváncsisága által vezéreltetve — élesebben megfigyeltem, lelkelem oly megindulása közben, melyet megnevezni nem tudok, annál kevésbé szavakkal kifejezni. Temetését nagy pompával róm. kath. szertartás szerint végezték, hogy a néppel elhitessék, hogy a halálos ágyon megtagadta az ágost. hitvallást, melynek mig élte, Magyarországon mindenkor állhatatos és elsőrendű védője volt.”

Valóban változatos, a nagy jellemekkel közös, tragikus sorsa volt e férfinak. Mint *Rákóczi* híve s a moszkovitz-mussal szövetkezett politikai és lelki zsarnokság által üldözött protestáns világnézetű bátor vallója, hitsorsosai érdekében felkereste *XII. Károly* svéd király taborát, a ki akkor *Nagy Péter*, orosz cár ellen háborút viselt. Ezen küldetése azonban az 1709. év júl. 9-én vívott *pultavai* ütközet után, melyet a svédek elveszítettek, kevés eredménnyel járt. Ő maga ezer veszély közt tudott hazájába visszamenekülni.

Ellenem mért fordulátok?
Nincs okot pirulni miattam!
Tudjátok jait mért kiáltok?
Mert hű voltam s im! vért, gyászt arattam.
— Szánakozva jöjjetek hát hozzám, —
Törüljétek könyözattat orczám!

Reszkető kézzel itt állok, —
De nincs, a ki fájdalmamat értse!
Harcolni bár nem egy látott,
Vigasztalni nem akar most egy se.
— Ki felül állsz földi igazságon:
Isten! te vagy az én vigasságom!

„Oh Ura égnek, földnek!
Magyar hazánkat áldd meg.
Sötétséget oszladsz szét,
Harcok után adj békét!
Védd, óvd, ápdol kicsiny seregedet!
Támassz jó, hű szolgákat,
Kiket Szent Lelked áthat.
Álázad meg mind porig,
Kik igédet megvetik!

Kilencz évig sínylődtél a börtönben. Kesvéssel halála előtt, a börtönben sajátkezűleg megírta latin nyelven a maga *sírfeliratát*, melyet *Béla Mátyás* pozsonyi lelkész s európai híru magyar tudós kezeihez juttatott.

E sírfelirat magyarra fordítva így hangzik: „Számkivetés vala bölcsöm és ime! sirom is az most”.
Balsorssal kezdtem s azzal végeztem el.
Baldog számkivetett, kit mennyei szent haza bíztat.
A hol örök nyugalom várja az árva rabot.”
Ezek voltak az ő utolsó gondolatai!
Ezeket adja vissza az itt közölt ének a közvetlenség oly megkapó erejével, hogy az mindenkinek, a ki az igazság és lelki fenség iránt érzékkel bír, a szívébe markol s azt törként járja át!

Ez éneknek eredeti tót szövege az itt közölt hangjegyekkel együtt egy, a XVIII. századból való kéziratosságon együteményben található.

Mily szomorú és megdöbbentő változása az a sorsnak, a mit *Pozsony* városának mostani helyzete tár szemünk elé!

Magyarország régi koronázási városa egy evangélikus lelkész *zsupánsága* alatt állott. Azt a zászlót, melyet egykor a kárpáti népek mózesi lelkü pápja a zsolnai evangélikus templomban megáldott és felszentelt s melyre ez volt írva: „pro patria et libertate”, most *Rákóczi* tót kuruczainak kezéből kiragadni, sárba tiporni, őket magukat ősi hazájuktól elszakítani akarják!

Börtönök fenekéről, új vértanúk sírjából, elhurczoltak és kiülőzöttek ajkairól sóhajok szállnak az ég felé és a Kárpátok erdeinek fái között éneklő madarak újból zengik a vérző sebeket feltáró régi igéket: „Isten! elvetettél minket! Elszélesztettél minket, megharagudtál. Térj meg mihozzánk! Megrendítetted a földet, kétfelé választottad azt! Építsd meg ennek romlását, mert megindult! A te népednek nehéz dolgokat mutattál; ittattál minket rettegésnek borával!”

De hiányzanak énekiükből ezen igék: „Adtál a tégedet felőknek zászlót, melylyel éljenek az igazságért!”

A föld, mely a z és hazában élő sokféle nyelvű népek ezt ezstendő óta édes anyaként egyformán szerette, dédelgette, ápolta és a szabadságra felnevelte, most azok lábai alatt megreteg, reszket és „megindulni” készül.

És a tót templomokban gyászosabban, mint valaha zeng a *II. Rákóczi Ferenc*zét sirató régi szent ének, melyben a fiatal megfosztott özvegy édesanya így zokogja el a maga fájdalmát:

Ellenem mért fordulátok?
Nincs okot pirulni miattam!
Tudjátok jait mért kiáltok?
Mert hű voltam s im! vért, gyászt arattam.
— Szánakozva jöjjetek hát hozzám, —
Törüljétek könyözattat orczám!

Reszkető kézzel itt állok, —
De nincs, a ki fájdalmamat értse!
Harcolni bár nem egy látott,
Vigasztalni nem akar most egy se.
— Ki felül állsz földi igazságon:
Isten! te vagy az én vigasságom!

„Oh Ura égnek, földnek!
Magyar hazánkat áldd meg.
Sötétséget oszladsz szét,
Harcok után adj békét!
Védd, óvd, ápdol kicsiny seregedet!
Támassz jó, hű szolgákat,
Kiket Szent Lelked áthat.
Álázad meg mind porig,
Kik igédet megvetik!

Harcosodat felúton el ne vedd!
Uram! immár elég volt!
Rablánczimat már felold!
Ég szabad fiai közt adj helyet!

Koménius.

HATTYŰ ÉNEK.

Egy vértanú utolsó gondolatai 1749-ből.

Oh jai ki se - git raj - tam Hogy e föl - det
el - hagy - jam Az aj - tót ki tár - ja fel
Mely e - ge - met zár - ja el Ott van
ha - zám, ott én ö - rök - sé - gem
Mi - kor jössz már bol - dog percz Ti - zen - ket - tőt
Lel - kem már meg - u - not - tan E sal - fa rossz
mi - kor versz Jöjj jöjj nyo - mor s kin - től
vi - lág - ban
váltsd meg lel - kem Vá - lasz - tot - tam már in - kább
Ko - por - só - nak haj - lé - kát
Sem hogy vi - lág ké - pét to - vább néz - zem.

1. Oh jai ki segít rajtam,
Hogy e földet elhagyjam?
Az ajtót ki tárja fel,
Mely egemet zárja el?
Ott van hazám, ott én örökségem!
Mikor jössz már boldog percz?
Tizenkettőt mikor versz.
Lelkem vár meguntottan
E csalta, rossz világban.
Jöjj jöjj! nyomor s kintől váltsd meg életem!
Választottam már inkább
Koporsónak hajlékát,
Sem hogy világ képét tovább nézzem!

2. Hozzád, égnek kulcsosa,
Ki bünt rólunk lemossa
És — mely üdvözülteké —
Amaz új Sálem felé
Fordulok én szívem- és szememmel.
Tudom, hol te vagy magad,
Én útam oda szabad;
Te mondd: hol van kinszed,
Szived is ott pihen meg!
Oda vágyom már én is innen fel!
Jaj miért is késél hát?
Nem látod fiam kínját,
Kit e világ szemétként vetett el?

3. Lám Mózes is a hegyről
Kánánát látá, — úgy ment föl.
Vajha én is — mely vár rám —
Örökségem láthatnám
E siralom, kin, bánat völgyéből!
Jézusom, kit szeretlek!
Főpapja én lelkeknél!
Vetkezzed le kifáradt
Szegény Áron szolgádat.
Kinek kezét rablincssal töröl föl!
Jaj! már tovább nem bírom!
Jaj! már leesik karom!
Ments fel súlyos igémnek terhétől!

4. Oh Ura égnek, földnek!
Magyar hazánkat áldd meg!
Sötétséget oszladsz szét,
Harcok után adj békét!
Védd, óvd, ápdol kicsiny seregedet!
Támassz jó, hű szolgákat,
Kiket Szent Lelked áthat!
Álázad meg mind porig,
Kik igédet megvetik!
Harcosodat felúton el ne vedd!
Uram! immár elég volt:
Rablánczimat már felold!
Ég szabad fiai közt adj helyet!

A VATIKÁN PINCZÉI.

Regény. (Folytatás.)

Írta André Gide. — Francziából: Könyg György.

Könnyű ránc mutatkozott a grófné halavány homlokán.

— Hogy nincs pápa többé, ez borzasztó. De hogy egy álpápa üljön a trónuson, az még sokkal borzasztóbb. Oly czélből ugyanis, hogy bűnét elleplezze, vagy mit is mondok? hogy az Egyházat a maga lefegyverezésére és megadásra hívja föl, a Páholycok a pápai trónusra XIII. Leó helyébe a Quirinálnak egy nem tudom miféle küldöttjét, valami szent áldozatukat mimelő bábut, egy gazembert ültettek, kinek látszat szerint alá kell hogy vessük magunkat, nehogy az igaznak ártsunk, a ki előtt, szégyen-gyalázat! a Szentévi ünnepségekkor az egész kereszténység meghajolt.

E szavaknál a zsebkezdő, melyet kezében gyötört, elszakadt.

— Az álpápa első cselekedete volt az a hirhedt, Franciaországba intézett encyklika, melytől minden francziának, a ki méltó erre a névre, szíve még ma is megreteg. Igen, grófné, jól tudom, hogy az On nagy grófnői szíve is szenvedett, a mikor meghallotta, hogy az Egyház szent ügye megtagadja a királyság szent ügyét, hogy a Vatikán tapsol a Köztársaságnak. Ő jai, grófné, On megnyugodhat, mert teljes joggal csodálkozom. Nyugodjék meg, grófné, de gondoljon arra, hogy mit szenvedhetett fogoly Szent Atyánk, a mikor megtudta, hogy az ő gaz helyetese őt köztársaságpártinak teszi meg!

— Hátravetve féltéstét, görcsös nevetéssel ekként folytató:

— És mi volt a véleménye, Saint-Prix grófné, arról, a mit a kegyetlen encyklika folyamánjának nevezhetek, a Szent Atya azon kihallgatásáról, melyben a *Petit Journal* munkatársát részesítette? A *Petit Journal*-ét, grófné! Szégyen-gyalázat! XIII. Leó a *Petit Journal*-nak! On jól érzi, hogy ez lehetetlenség. Az On nemes szíve nem tarthatja ezt igaznak egy perczig sem!

— De hát akkor — kiáltott fel a grófné, ki nem bírta már tovább, — ezt oda kell kiáltani az egész világnak!

— Nem, grófné, ezt titokban kell tartani az egész világ előtt! — mennydörögte az abbé félelmetesen. — Ezt el kell hallgatnunk, ezt nem szabad tovább adnunk, épen azért, hogy cselekedhessünk.

Majd bocsánatot kérve, szeliden, csaknem könnyek közt folytató.

— Látja grófné, hogy úgy beszélék Onhoz, mint egy férfinak.

— Igaza van, abbé. Cselekedni kell, azt mondom. Gyorsan tehát: mit határozott?
— Tudtam jól, hogy megtalálom Onnél azt a nemes, férfias türelmetlenséget, mely méltó a Baraglioulok túréhez. Mi sem lehetne azonban károsabb ez alkalommal, mint az időelőtti buzgalom. Az esetben, ha ezen gyálázatos gatzettekbe néhány kiválasztott személyt beavatunk, feltétlenül szükséges, grófné, hogy ezeknek tökéletes titoktartására számíthassunk, valamint arra, hogy teljesen alávetik magukat azoknak az utasításoknak, melyet alkalmas időben kapni fognak. A ki nélkülünk cselekszik, az ellenünk van. Nem is szólva az egyházi helytelenítésről, mely maga után vonhatná... ez ugyan még nem maga után vonhatná... a kiközösítést is. Minden egyéni kezdeményezés bele fog ütközni a mi pártunk leghatározottabb és formális czáfolataiba. Itt, grófné, kereszties hadjáratról van szó, de titkos kereszties hadjáratról. Bocsásson meg, ha hangsúlyozom ezt a körülményt, de külön is nyomatköszön meg kell említenem a biboros megbízásából, hogy ő nem akar tudni erről az egész dolgról semmit, sőt ha előtte valaki szóba hozná, úgy tenne, mintha az egészről egy szót sem értene. Tessék engem megérteni: a biboros engem sohasem látott és ha később az események bennünket ismét összehoznak, értsük meg egymást: On grófné és én sohasem beszélünk egymással. Szent

ZADRAVETZ ISTVÁN TÁBORI PÜSPÖK SZENT BESZÉDE A MÁRIA-BESNYŐI FÉRFI ZARÁNDOKLATON.

Atyánk azért fel fogja tudni ismerni igaz szolgáloit.

A grófné kissé csalódva kérdé:
— De hát akkor mit tegyünk?

— Cselekedni fogunk, grófné. Ne féljen: cselekedni fogunk. Sőt fel vagyok csodálkozom. Nyugodjék meg, grófné, de gondoljon arra, hogy mit szenvedhetett fogoly Szent Atyánk, a mikor megtudta, hogy az ő gaz helyetese őt köztársaságpártinak teszi meg!

— Hátravetve féltéstét, görcsös nevetéssel ekként folytató:

— És mi volt a véleménye, Saint-Prix grófné, arról, a mit a kegyetlen encyklika folyamánjának nevezhetek, a Szent Atya azon kihallgatásáról, melyben a *Petit Journal* munkatársát részesítette? A *Petit Journal*-ét, grófné! Szégyen-gyalázat! XIII. Leó a *Petit Journal*-nak! On jól érzi, hogy ez lehetetlenség. Az On nemes szíve nem tarthatja ezt igaznak egy perczig sem!

— De hát akkor — kiáltott fel a grófné, ki nem bírta már tovább, — ezt oda kell kiáltani az egész világnak!

— Nem, grófné, ezt titokban kell tartani az egész világ előtt! — mennydörögte az abbé félelmetesen. — Ezt el kell hallgatnunk, ezt nem szabad tovább adnunk, épen azért, hogy cselekedhessünk.

Majd bocsánatot kérve, szeliden, csaknem könnyek közt folytató.

— Látja grófné, hogy úgy beszélék Onhoz, mint egy férfinak.

— Igaza van, abbé. Cselekedni kell, azt mondom. Gyorsan tehát: mit határozott?
— Tudtam jól, hogy megtalálom Onnél azt a nemes, férfias türelmetlenséget, mely méltó a Baraglioulok túréhez. Mi sem lehetne azonban károsabb ez alkalommal, mint az időelőtti buzgalom. Az esetben, ha ezen gyálázatos gatzettekbe néhány kiválasztott személyt beavatunk, feltétlenül szükséges, grófné, hogy ezeknek tökéletes titoktartására számíthassunk, valamint arra, hogy teljesen alávetik magukat azoknak az utasításoknak, melyet alkalmas időben kapni fognak. A ki nélkülünk cselekszik, az ellenünk van. Nem is szólva az egyházi helytelenítésről, mely maga után vonhatná... ez ugyan még nem maga után vonhatná... a kiközösítést is. Minden egyéni kezdeményezés bele fog ütközni a mi pártunk leghatározottabb és formális czáfolataiba. Itt, grófné, kereszties hadjáratról van szó, de titkos kereszties hadjáratról. Bocsásson meg, ha hangsúlyozom ezt a körülményt, de külön is nyomatköszön meg kell említenem a biboros megbízásából, hogy ő nem akar tudni erről az egész dolgról semmit, sőt ha előtte valaki szóba hozná, úgy tenne, mintha az egészről egy szót sem értene. Tessék engem megérteni: a biboros engem sohasem látott és ha később az események bennünket ismét összehoznak, értsük meg egymást: On grófné és én sohasem beszélünk egymással. Szent

hangon adta elő, itt azonban kis szünetet tartott, majd így folytató:

— Ot tette meg Monaco XIII. Leó pápa örségének fejévé.

— Ugyan! A biboros! — kiáltott fel a grófné, — hát egy biboros is lehet szabad-körműves?

— Sajnos, — folytató a kanonok elgonddalozva, — a szabadkörműveség nagyon hódít az Egyház köreiben is. Ha az Egyház jobban tudott volna védekezni, mindebből semmi sem következhetett volna be. A Páholycok nem foghatták el másképp Szent Atyánk személyét, mint néhány igen magas állású társuk hallgatolagos belegyezése mellett.

— De hiszen ez rémes!
— Minek folytassam, grófné? János Salvator azt hitte magáról, hogy az Egyház foglya, holott a szabadkörművesek foglya volt. Ő csak az esetben hajlandó a Szent Atya kiszabadítása érdekében velünk dolgozni, ha lehetővé tétetik egyszersmind az ő szabadulása is. Ő pedig csupán nagyon messzi menekülhet, olyan országba, melyből a kiadatás nem lehetséges. Készázezer frankra van szüksége.

E szavaknál Saint-Prix grófné, ki néhány percz óta hátrább húzódtott és karjait lebecsátá, hátravetette fejét, kis sóhajtást hallatott és elájult. A kanonok oda ugrott.

— Térjen magához, grófné, s kezével a grófné tenyerébe csapott, semmi baj! s a gyógyos üvegecskét orra alá tartá. Ebből a kétszázezer frankból száznegyvenezer már megvan, (s minthogy a grófné félszemét ki nyitá) — Lectoure hercegnő csak ötvenezret adott, úgy tehát most már csak hatvan-ezer hiányzik.

— Meg lesz, — suttopta alig hallhatóan a grófné.

— Az Egyház nem kételkedett Onben.

Fölállott komoly, csaknem ünnepélyes arccal, kis szünetet tartott és így szólt:
— Grófné, nekem teljes bizalmam van az On nagylelkű szavában, de gondoljon azokra a számos nehézségekre, melyek ezen összeg átadását megnehezíthetik, sőt meg is gátolhatják. Mint mondtam, Onnek el kell feleljenie, hogy ezt az összeget nekem átadta és nekem is mindig késznek kell lennem az összeg átételének tagadására, melyért ugyanezen okból még csak nyugtát sem adhatok... Kellő óvatosságból nem is vehetem át másképp, mint kézből a kézbe, az On kezéből az én kezembe. Figyelnek bennünket. Ittlétem e kastélyban magyarzatokra adhat alkalmat. Bizhatunk-e a cselekedetben? Gondoljon csak grófné bátyja akadémiai választására! Okosabb volna, ha én ide többé vissza sem jönnék.

— Emlékszik-e grófné arra a homályba burkolt kettős gyilkosságra, mely mai napig sincsen felderítve, a mikor megölték Rudolf trónörökös, Ausztria-Magyarország trónörökösét és fiatal feleségét, Vecsera Máriát, Grazioli hercegnő unokahugát, kit kevésbé előbb vett nőül?... Ongyilkosság! mondták. Pedig a pisztoly csak azért volt ott, hogy félrevezesse a közvéleményt. Az igazság az, hogy mindkettejüket megmérgezték. Vecsera Mária férje, a trónörökös unokatestvére, maga is főherceg, örülten szerelmes volt bele és nem tudta elviselni azt a gondolatot, hogy másé legyen... Ezután az aljas gatzett után Lotharingiai János Salvator, Mária Antoinette toscanai nagyhercegnő fia elhagyta rokona, Ferenc József császár udvarát. Minthogy Bécsben mindenki ismerte, elment Rómába és leleplezte magát a pápa előtt és könyörgött neki, hogy bocsásson meg. Ezt el is érte, de csak vezeklés árán. Monaco-la-Valette biboros bezáratta az Angyalvárba és ott szenved három év óta.

Mindezt a kanonok csaknem egyforma

FOGADTATÁS HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN.

EMICH GUSZTÁV KERESK. MINISZTER PROGRAMBESZÉDET MOND HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN.

S minthogy e szavak után ott maradt állva, mintha lábai gyökeret vertek volna a padlóban és se nem szólt, se nem mozgott, a grófné elérte szándékát.

— De kedves abbé, csak nem képzeli, hogy ez a rengeteg összeg itt van nálam? Sőt...

Az abbé kissé türelmetlenül látszott s a grófné nem merete hozzátenni, hogy feltétlenül némi időre lesz szüksége, míg össze-hozza az összeget. (Az a reménye is meg-volt, hogy nem neki egyedül kell kifizetnie az egészet.) Suttogva kérde téhát:

— Hát mit tegyünk?... A kanonok szemöldöke azonban mindinkább fenyegetővé vált.

— Van ugyan odafenn néhány ékszerem...

— De grófné, az ékszerek emlékek. El tudja képzelni, hogy én azok eladásával foglalkozom? És azt hiszi, hogy majd magamra terelem a figyelmet az által, hogy minél nagyobb árat iparkodok elérni? Ez nemcsak gyanuba keyerné Ont, hanem egyszerűen elronthatná az egész ügyet is.

Komoly hangja észrevétlenül nyerssé és erőszakossá vált. A grófné viszont reszketni kezdett.

— Várjon egy pillanatra, kanonok úr, megnézem, mi van a fiókjaimban.

... Nemsokára visszatért. Kezében összegyűrték kék bankjegyek voltak.

— Szerencsére most fizették ki a bérleteket. Már átadhatok Önnek hatezeröttszáz frankot.

— A kanonok vállát vont.

— És mit kezdjek én ezzel a pénzzel?

Szomorúságot mutatott megvetéssel, nemes gesztussal eltávolította magát a grófnét.

— Nem és nem! Nem veszem át ezeket a bankjegyeket. Csak a többivel együtt fogadom el. Tiszta emberek tisztá munkát kívánok. Mikor adhatja át az egész összeget?

— Mennyi időt ad nekem?... Egy he-

tet? — kérde a grófné és arra gondolt, hogy gyűjteni fog.

— De Saint-Prix grófné, hát csalódott volna az Egyház Önben? Egy héti? Csak egy szót akarok mondani: a pápa vár.

Majd égnek emelte karjait.

— Hogyan? Önnek az a kiváló tisztesség jutott osztályrészül, hogy keze közt tartja az Ó kiszabadulását és még késlekedik! Nem fél attól, hogy az Úr az Ön szabadulása napján nem fogja-e hasonlóképpen megvárakoztatni és megkínózni bűnös lelkét a paradicsom küszöbén? Fenyegetővé, retentessé vált, majd hirtelen ajkaihoz emelte az olvasójára fűzött kis feszületet s gyors imában merült el.

— Annyi időt adjon legalább, hogy írhasak Párisba, — könyörgött a grófné.

— Sürgönyözzön! Az Ön párisi bankárja fizesse le a hatvan ezer frankot a párisi Földhitelintézetnél, az meg sürgönyözzön a párisi Földhitelintézetnek, hogy utalja ki Önnek haladéktalanul ezt az összeget. Hiszen ez gyerekkjáték.

— Van letétem Pauban, — szóla el magát a grófné.

— Valamelyik bankban?

— Épen a Földhitelintézetnél.

Erre az abbé teljesen főlháborodott.

— Hát ilyen kerülő úton kell ezt megtudnom grófné? Ez az Ön buzgalma? Mit szólna hozzá, ha most már visszautasítanám egész hozzájárulását?... Majd kezeit háta mögött összekulcsolva, fel-alá mérte lépteivel a szobát s úgy tett, mintha ettől fogva már ellenezni fogna mindent, a mit mondanak neki.

— Ez már több mint lagymatagság (s nyelvvel csettentett, mintegy modora kifejezésül), ez csaknem kétszínűség.

— De kedves abbé, az Istenért...

Néhány percig még folytatta az abbé a fel s alá járást, földre szegzett szemekkel, kéréletlenül. Végül így szólt:

— On, tudom, ismeri Boudin abbét, kinél ma ebédelni várok reám. Állítson ki egy csekket az ő nevére, ő fogja felvenni én helyettem a hatvan bankjegyet s azonnal átadja majd nekem. Ha találkozik vele, csak annyit mondjon neki, hogy „a fogadalmi kápolna céljaira volt”. Az egy derék, titoktartó ember, a ki a részletek iránt nem fog érdeklődni. Nos! Mire vár még, grófné?

A grófné íróasztalához vonszolta magát s kivett a fiókból egy hosszúkas olivzöld füzetkét, melynek egyik lapját kitöltötte hosszúkas betűvel.

— Bocsásson meg, grófné, a miért kissé talán kíméletlen voltam az imént, — mondá az abbé szelidebb hangon és kezébe vette a neki nyújtott csekket. De hiszen tudja, mily nagy érdekekről van szó!

E szavak után belső zsebébe csúsztatá a csekket.

— Nem volna vallásos dolog köszönetet mondanom ugyebár, hacsak nem Annak a nevében, kinek keze között én csupán méltatlan eszköz vagyok.

Görcsös sirás vett rajta erőt, melyet selyemkendőjében iparkodott elrejtetni, de csakhamar visszaverette önruralmát s gyorsan egy mondatot mormogott valami idegen nyelven.

— On olasz? — kérde a grófné.

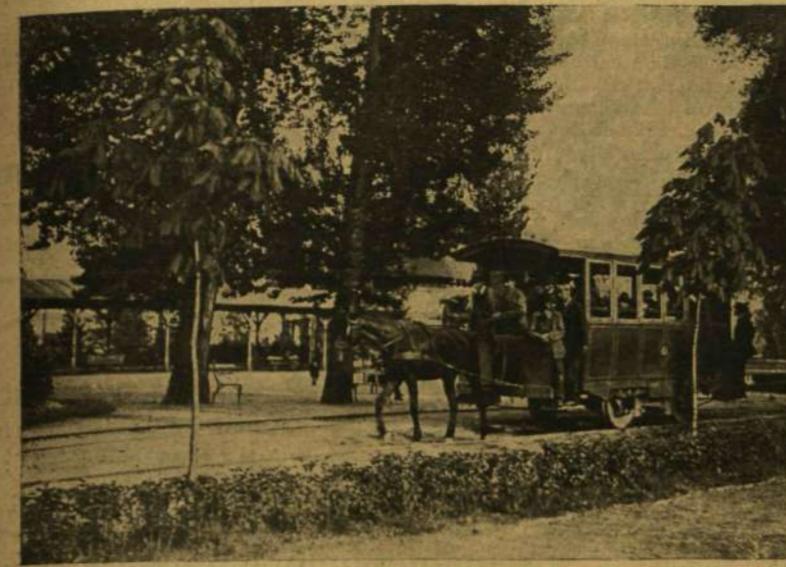
— Spanyol! Érzelmim őszintesége elárulja.

— De nem a kiejtése. Olyan tisztán beszél francziául...

— On nagyon kedves, grófné. Bocsásson meg, hogy most hirtelen elbucszom. Barátaimmal történt megállapodáshoz híven azt hiszem, hogy még ma este elérkezhetek Narbonneba, hol az érsek már türelmetlenül vár rám. Isten Onnel!

Kezébe vette a grófné kezeit s merően ránézett.

— Isten Onnel Saint-Prix grófné. — Majd

A MARGITSZIGETI LÓVONATÚ VASÚT FORDULÓJA.

A MARGITSZIGETI AUTOBUSZ.

egyik újját ajkához emelve: — Emlékezzék reá, hogy egy szava mindent elronthat.

— A mint kilépett, a grófné azonnal csöngett.

— Szidónia, mondja meg Péternek, hogy tartsa készen a kocsi, ebéd után azonnal bemegyek a városba. Várjon csak... Germain azonnal üljön kerékpárra és vigye el Fleurissoire-nak ezt a levelet, a mit rögtön átadok.

Íróasztala fölé hajolva, melyet még nem csukott be, ezt írta:

Kedves Arnica!

Azonnal átmeny hozzatok. Várj 2 óra tájban. Igen fontos közölnivalóm van veled. Úgy rendezd be, hogy egyedül lehessünk.

Aláírta, bezárta a levelet és átadta a borítékot Szidóniának.

II.

Fleurissoire Amadéné, született Péterát, Armand Dubois Veronika és Baragliou Margit grófné huga a különös Arnica nevet viselte. Péterát Filibert, a növénygyűjtő, ki a második császárság idején elég híres volt családi bajai miatt, már ifjúságában elhatározta, hogy ha gyermekei lesznek, azoknak mind növényneveket fog adni. Néhány barátja kissé különösnek találta a Veronika nevet, melyre első gyermekét keresztelte, de mikor a második Marguerite-nek nevezte el, sokan azzal vádolták meg, hogy enged elveiből és úgy tesz, mint bárki más. Ez ellenállásra készítette és elhatározá, hogy harmadik gyermekét oly határozottan botanikai néven fogja elnevezni, hogy minden kétkedőnek betömi vele a száját.

Kevéssel Arnica születése után Filibert, kinek jelleme megkeseredett, elvált a feleségétől, elhagyta a fővárost és Pauban telepedett meg. Az asszony télen Párisban maradt, de az első szép napokkal Tarbes-ba, szülővárosába tért vissza, a hol vendégül látta két idősebbik lányát egy öreg családi házban.

Veronika és Margit az esztendő felét Tarbesban, felét pedig Pauban töltötték. A mi a kis Arnicat illeti, kit anyja és nővérei egyformán kevésre becsültek, igaz, hogy kicsit butácska és inkább megható, mint szép volt, ő télen-nyáron atyjánál lakott.

A kis lány legnagyobb öröme az volt, ha kimehetett a mezőkre botanizálni. Az öreg szenvedélyes növénygyűjtő, kit bajai búskomorrá tettek, gyakran otthon hagyta és egyedül indult el valami óriási körútra, melyről fáradtan tért haza, azonnal vacsora után belebujt az ágyba, a nélkül, hogy a szegény lányra csak rámosolygott volna. Mikor művészi kedvében volt, fuvolázni szokott, örökre ugyanazokat az unalmas nótákat nyaggatta, szabad ideje hátralevő részét meg arra használta fel, hogy aprólékos pontosságú rajzokat készített egyes virágokról.

Az öreg szakácsné, Rezeda nevezetű, kire a konyha és a háztartás gondja volt bízva, vigyázott a kislánnyal. Ez tanította meg arra a kevésre, a mit tudott. Ilyen nevelés mel-

lett nem csoda, ha Arnica tíz éves korában még alig tudott írni. Végül Filibert emberi érzése is észrevette e hiányt és intézetbe adta Arnicát özvegy Seméne-néhez, ki vagy egy tucat lányt és néhány egészen fiatal fiúnak tanította a tudomány elemeit.

Arnica a maga hitében és védtelenségében nem is képzelte mindaddig, hogy neki nevéseges neve van. Nevetségessége tudatára csak azon a napon ébredt, a mikor belépett az intézetbe. A sok csufolódás nagyon elszomorította; hol elvörösödött, hol meg halvány lett és sirva fakadt. Seméne-né elég ügyetlenül egyetemlegesen akarván megbüntetni az egész osztályt illetlenség miatt, gyűlölködést vitt bele a kezdetben minden rossz akarat nélküli kacagásába.

A hosszú, gyenge, vérszegény kis csaci Arnica ott állt lelőgő karokkal a kis osztályban és a mikor Seméne-né rámutatott és ezt mondta:

— A harmadik padban baloldalt Made-moiselle Péterát, — az egész osztály, daczára a figyelmeztetésnek, újból harsány nevetésre fakadt.

Szegény Arnica! Az élet már-már úgy tűnt fel előtte, mint egy gyászos faszor, melyet kétoldalt bosszantások és zaklatások szegélyeznek. Seméne-né szerencsére nem volt érzéketlen az ő bajaival szemben és a szegény kicsike csakhamar védelmezőre talált az özvegyasszonyban.

Arnica a tanítás után szívesen ott maradt még az intézetben, nem szeretett visszatermi atyja tűzhelyéhez. Seméne-nének volt egy lánya, ki hét évvel idősebb volt Arnicanál, kicsit púpos, de jóindulatú. Abban a reményben, hogy így majd sikerül férjet fogni számára, Seméne-né vasárnaponként este vendégeket fogadott, sőt kétszer az esztendőben vasárnap délutáni mulatságot rendezett szavalással és tánczcal. Egy-egy régi tanítvány a szülők kíséretében halából látogatta az összejöveteleket, míg viszont néhány szegényebb, jövőtlen fiatalember időtlésből kereste fel. Arnica ott volt valamennyi mulatságon, szerény kis virágocská, igénytelen az észrevehetetlenségig, ki azonban mégis csak férjre talált ott.

A mikor Arnica tizennégy éves korában elvesztette édesatyját, Seméne-né magához vette a kis árvát, kit valamivel idősebb nővérei ezután csak ritkán látogattak meg. Valamelyik ilyen rövid látogatás alatt történt mégis, hogy Margit első ízben találkozott azzal a férfival, ki két esztendővel később férje lett: Baragliou Gyulával. Gyula akkor 28 esztendő volt és épen nagytányánál, Baragliou Róbertnél nyaralt, a ki, mint már mondtuk, Pau környékén telepedett le, kevéssel a párisi hercegségnek Franciaországhoz történt csatlósása után.

Margit fényes házassága (egyébként ezek a Péterát kisasszonyok nem voltak minden vagyon nélkül) nővérét csak még távolabbá tették az ámuló Arnica szeméi előtt, gyanította szegényke, hogy az ő parfümjét, vállára hajolva, nem fogja sohasem egy gróf, egy Gyula szívni magába. Azonfelül

meg irigyelte a nővérét, a miért sikerült a kellemetlen Péterát névtől megszabadulnia. Mily bájos név ez: Margit, és milyen szépen hangzik a Baragliou névvel együtt! De melyik név lehet az, a melyikkel összeházasítva, az Arnica név elveszti nevéseges hangzását? (Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A balkáni probléma fejlődése. Balanyi György kegyesrendi tanár már két évvel ezelőtt megjelent Világpolitika című könyvével megmutatta a közelmúlt történelmi és politikai problémáiban való tájékozottságát és írói készségét.

Most a XIX. századi Európa legbonyolultabb és legerdekesebb kérdését, a balkáni problémát dolgozta fel egy igen tartalmas kötetben, mely a Franklin-Társulat Kultura és tudomány vállalatának legújabb köteteként jelent meg. Behatóan, széleskörű irodalmi anyag ismerete alapján tárgyalja a kérdést, azzal a részletességgel, a melyet a tények megvilágítása megkíván és azzal az ökonomiával, a mely nem mond fölösleges dolgokat s a fontos dolgokat kellően hangsúlyozza. A XIX-ik század ötvenes évein kezd, megrajzolja Törökország állapotait, a melyekből az egész balkáni kérdés kinőtt, a Balkánon felszabadulásra törekvő népek vívódásait, az európai hatalmak szerepét a dolgok fejlődésében, a román kérdés, a szerb függetlenségi törekvések és az Obrenovic és Karagyorgyevics családok közötti belső villongások, a bolgár elszakadási kísérletek, a görög-török viszony fejlődését. A könyv első fejezetében az olvasó szeme előtt áll az egész erjedés, a mely a Balkánon folytonos heves nyugtalanságot teremtett és a különböző hatalmak, főleg Anglia, Oroszország és Ausztria-Magyarország különböző érdekeltségei révén állandó veszedelme volt az európai békének, nem egy olyan válságot idézve elő, a melyekből csak nagy nehezen, a diplomácia legnagyobb erőfeszítéseivel lehetett európai háború nélkül kilábalni. A törökök reform-kísérletei, a hercegovinai fölkelés, a bolgárokkal szemben elkövetett kegyetlenkedések, Abdul Aziz szultán kormányzatának hibái, a szerb-török háború kitörése, majd az orosz-török háború s utána a rövid nyugvópontot jelentő berlini kongresszus és az önálló Bulgária megalakulása és kezdetbeli belső bajai Battenberg Sándor alatt, Kóburg Ferdinánd királysága adják a második fejezet anyagát, a melyvel mind közelebb jutunk napjaink eseményeihez. A törökök gyümölcstelen győzelme a görögök fölött, a melynek eredménye lett rájuk nézve Kréta elvesztése, a macedóniai zavarok és a rendezésükre tett sikertelen kísérletek, a nagy-szerb eszme megizmosodása, a szerb politika fejlődése Obrenovic Sándor meggyilkolása után, Karagyorgyevics Péter alatt, Bulgária gyors fejlődése adják a harmadik fejezetet, míg a negyedik fejezet főleg az ifjú-török forradalommal, Bosznia-Hercegovina annexiójával, az ebből származott szerb konfliktusunkkal, az albán-kérdés újabb fejleményeivel, a Balkán-szövetség létrejövételével foglalkozik. Az utolsó fejezet már a világháború tulajdonképeni kiinduló pontját állítja elénk: a balkáni háborút, ennek eredményeit, a rövid életű albán fejedelemség megalakulását s azt az általa átalakított fejedelemséget, a mely aztán 1914-ben a világháború kilobbantotta. Ebből a rövid tartalmi felsorolásból is látni, mily gazdag anyagot ölel fel a könyv s ennek az anyagnak az aránylag szűk keretben való elrendezése, valamint a világos és plasztikus előadás kiválóan alkalmassá teszi arra, hogy a világpolitika szövevényeiben

RUBINEK GYULA FÖLDMIVELÉSI MINISZTER HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN.

SZENTESI VÁLASZTÓK NÉGYESSY LÁSZLÓ PROGRAMBESZÉDÉN.

kevesebb jártas olvasó is tájékozást nyerjen belőle. Ma, a mikor fontosabbá válik, mint bármikor, külpolitikai műveltségünk fejlesztése s a külpolitikai érdeklődésnek a közönség széles rétegeiben való elterjedése, nem csekély hivatást tölt be ez a derék, jól megírt munka, amelyért szerzőjét minden elismerés megilleti. A csinos kiállítású könyv ára díszes és tartós kötésben 56 borona.

Herman Ottó. A kik még emlékeznek rá, jól tudják, hogy Herman Ottó volt a múlt század második felében a magyar közélet egyik legérdekesebb embere. Már külseje is megmutatta a nem közönséges embert: a hol a lengő ősz szakállú, köpcös, élénk mozgású ember megjelent, mindenütt azonnal felé fordult a figyelm. Gazdag, egészen eredeti és lendülettel teli lényé szint és érdekességet adott mindennek, a mihez hozzáért. A tudományban, amelynek legoriginálisabb és erkölcsi emelkedettségben is példaadó művelője volt, külön irányzatot jelentett. Éles és csodálatosan finom megfigyelője volt a természetnek, tudományossága egy rajongásban gyökeresedett, a természet és a magyar faj iránti rajongó szeretetben s ez életet, frisséget, lendületet vitt bele még olyan adatgyűjtésibe és feldolgozásába is, a melyek az átlagos rendszeres iskolájú kutató kezén csakis szakemberek számára való holt anyag lettek volna s olyan különös szuggesztív erőt adott előadásának, a mely már-már a művészet színvonalára emelte. Szakbeli tudósok nem egyszer vonogatták a vállukat, autodidaktának, rendszertelen munkájának mondták s a végén mégis mindig neki volt igaz, munkájának eredménye ma már a magyar kultúra legbecesebb törzséhez tartozik, egyénisége megtermékenyítette mondhatni az egész művelt magyarságot, mindenütt kifejlesztette a természet és különösen a magyar föld természeti jelenségei iránti érdeklődést. A magyar ősfoglalások ethnografiai kutatása terén pedig az ő fellépése egyenesen alapvető. Élénk temperamentuma, a tudományos kérdésekben való különállása sok polémiába keverte, ő szerette a tollharcot hozzá méltó ellenfelekkel szemben. Harcos egyéniség volt különben is egész életében s ez a harci kedve vitte bele a politikai szereplésbe. Tüzes magyar volt, a kurucz tradíciók szerinti politikai agitátor, a ki egyaránt otthon volt a parlament szöszkén, a sajtóban és a népgyűlések dobogóján. Szenvedélyes magyar sovínizmusát egyéni tudta a forradalmár szellemmel, — vére szerint a múlt századközepe forradalmi emberek családjából való volt. Lelkesedett a haladás minden eszméjéért és puritán becsületesség, meggyőződéséhez való ragaszkodás, bátor szókimondás vezette egész politikai pályáján, a melynek ép ezért megvolt a maga erkölcsi jelentősége. Élete utolsó szakában visszavonultan élt a politikai szerepléstől és teljesen kedves tudományának, a madarak tanulmányozásának és védelmének szentelte magát. Egyik tanítványa, *Lambrecht Kálmán* most megírta és nagy könyvben kiadta változatos és eseményekben gazdag életének történetét. Szeretetteljes elmélyedéssel készült könyv, a melyet neml több embernek kellene elolvasni, összeállítja Herman Ottó életének és munkásságának összes dokumentumait és szeretettel megformált, élesen kidomborodó reliefképét adja érdekes és nemes egyéniségének. A terjedelmes, 36 képpel élenkített kötetet a mai viszonyokhoz képest igen szép kiállításban Bíró Miklós adta ki.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Rákosfalvi *Mérő János* ügyvéd, kir. tanácsos, Budapest fővárosának volt bizottsági tagja. 83 éves korában, Budapesten. — *Pfeiffer Károly* nyug. csendőrezredes, a kolozsvári csendőrkörlet volt parancsnoka, az Erdélyi Magyar-Székelv Szövetség alelnöke, Budapesten. — *Schaffer Antal* nyug. miniszteri tanácsos, Budapesten. — *Salamon Géza*, Szepes vármegye volt főispánja Budapesten, 48 éves korában. — *Némethy László* joghallgató, Némethy Károly dr. államtitkár fia, Budapesten. — *Barabásszegi Bihar Ferenc* v. b. t. t., nyugalmazott m. kir. honvédelmi miniszter, gyalogsági tábornok, 73 éves korában, Budapesten. — *Lépesy Róza*, 75 éves korában, Budapesten. — *Kebalussek Géza*né, szül. Berlanszky Cizella posta- és táviró ellenőrnő, Budapesten.

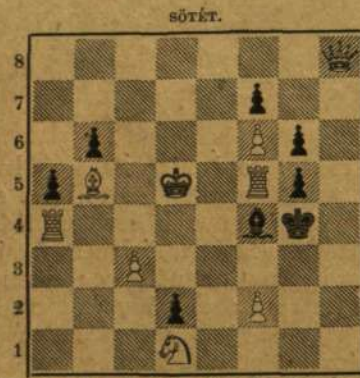
KÖZGAZDASÁG.

Angol-Magyar Bank. A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság most tartott rendkívüli közgyűlése elhatározta az intézet részvénytőkéjének 250,000 darab új részvény kibocsátása útján 120 millió koronáról 120 millió korona névértékűre való felemelését. A közgyűlés hozzájárult az igazgatóságnak ahhoz a feladatnak, hogy az új részvényeket a *Marconis Wireless Telegraph Company Limited* vezetése alatt álló angol pénzeszoportnak engedje át. Az angol csoport

által biztosított átvételi árfolyam alapján az intézet kimutatott saját tőkéi, a látható tartalékokkal együtt, 300,000,000 koronára emelkednek. A közgyűlés kimondta, hogy az új részvénykibocsátás alkalmából a névértékben felül befolyó ártóbbletből 2, a millió koronát a bank alkalmazottai nyugdíjintézetének újabb megerősítésére fordít. Minthogy az angol tőke közreműködése következtében az intézet működési köre előreláthatólag lényegesen kibővül és mivel a Bank tevékenysége az eddig kultivált területeken kívül első sorban a brit világbirodalom piacával való minél szorosabb kapcsolatot megteremtésre fog irányulni, a mai közgyűlés az intézet eddigi cégnevét *Angol-Magyar Bank Részvénytársaság* (British and Hungarian Bank Limited) cégzévve módosította.

SAKKJÁTÉK.

3154. számú feladvány Nenkomm Gyulától, Budapest. A „Vasárnapi Ujság” feladványversenyén II. díjjal kitüntetett pályám.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

- A 3145. számú feladvány megfejtése. Bg3.
- A 3146. számú feladvány megfejtése. Vb5.
- A 3147. számú feladvány megfejtése. Hfn.
- A 3148. számú feladvány megfejtése. Ff8.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 3-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Az idő nagyon sok sebet meggyógyít.

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL. Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

Mama!
En is akarok egy Nőzibarátot (Bonami)
A NŐZIBARÁT "GYORS TAKARÉKFŐZŐ"
Minden vaskezesládában kapható!

Franklin-Társulat nyomdója (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.).

1000 és 1000 nő és férfi dicséri a Botár-féle hajnövesztőt, mely megakadályozza a hajhullást és az őszülő hajnak visszaadja eredeti színt. Ára 20 és 30 korona.
Botár-féle szeplőkrém
az arcra levő szeplőt, foltot és pattanásokat legkisebbséggel eltüntet. Ára 30 K.
BOTAR REGINA kozmetikai intézete
Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. sz. I. emelet.

Zozó szappant és sampont használ az igazi dáma! Kapható mindenütt! — Készíti: HUNNIA GYÓGYTÁR, Bpest, VII., Erzsébet-körút 56.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
A főváros első és legrégebbi csipkésztűtő, vegytisztító és kelmefestő gyári intézete.
Gyár és főüzlet: VIII., Baross-u. 85.
Fiókák: II., Fő-utca 27. IV., Eski-út 6. Kecskeméti-utca 14. V., Harmad-utca 4. VI., Teréz-körút 39. Andrássy-út 16. VIII., József-körút 2.

Az intézetet kereskedelmi akadémia növendékeknek különös figyelmébe ajánljuk.
Rhenania-Tanintézet
Neuhausen-Schaffhausenban (Svájc)
a volt-Schweizerhof nagyállomásán. Az összes szakokat felölelő tanintézet. Külön osztályok minden egyes tantárgy részre. Előadást egyetemre és műegyetemre. Felőkereskedelmi iskola stb. Kereskedelmi nyelvtanítás. Az intézet állami felügyelet alatt áll. Korlátolt számú növendékek felvételnek.
Előjegyzést már most elfogad, prospektussal és értesítéssel szolgál az igazgató és Szalay Ferencz úr, Budapest, IX., Szvetenay-utca 21. szám. (Svájci konzulátus).

Rézgálic 98-99 %-os, kilogrammonként 52 koronával, továbbá vöröszézből készült mosóüstök és pálinkatőző-üstök szakkal és hűtőgéppel, mindenféle méretben, rakláról azonnal kaphatók.
SZONTÁGH PÁL rézáru és szerszámgyár
Budapest, IX., ulóit-út 19. sz.
Telefon: József 99-44.

Olvassa a hirdetéseket!

A JÓ PAJTÁS
BENEDEK ELEK
GYERMEKUJSÁGA
két nagyobb elbeszéléssel indul az új estendőben.
Az egyik: Rókáné ömöltsége a forradalom alatt, a másik: A munka hőse. Amazi *Benedek Elek*, emert *Lampérth Géza* írta.
Szívet-lelket melesítő történetek, mesék, versek, ismerelgazdagító olvasmányok valóságos kincsháza a Jó Pajtás.
Rendes munkatársai: *Abrányi Emil, Várdi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Feleki Sándor, Kárhly Emil, Avar Gyula, Mihályffy Géza, Fái Lenke, Berényi Lászlóné, Tábori Kornél, Csanday Sándor, Kozma Imre, Székely Nándor, Benedek János* stb.
Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.
A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.
Előfizetési ára negyedévre 10 korona. Egyes szám ára egy korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

11. SZÁM. 1920. (67. ÉVFOLYAM.)

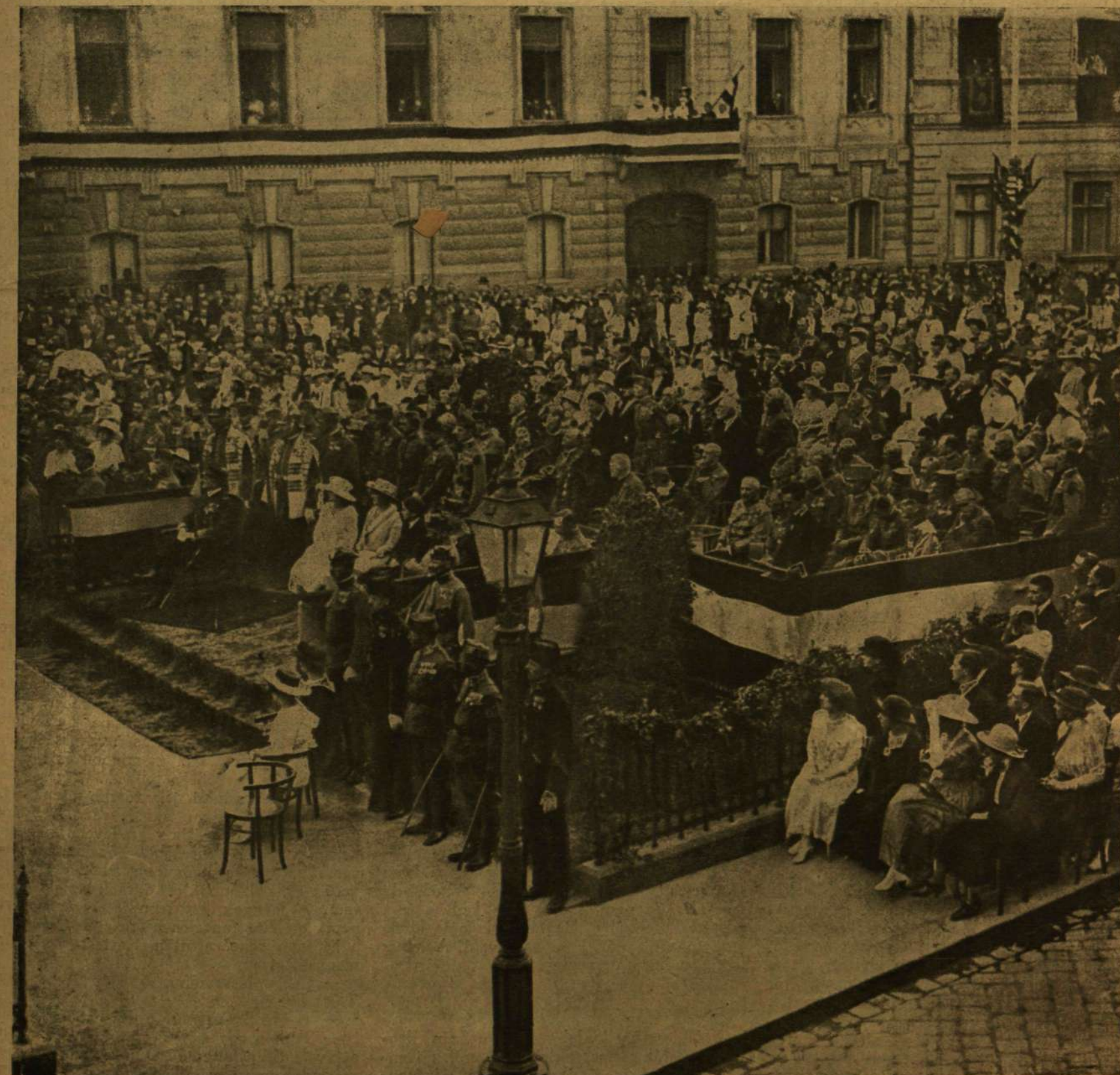
SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, JUNIUS HÓ 6.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Kiadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: az április-juniusi évfolyamra 20 korona. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 3 korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldij is csatolandó.

A NEMZETI HADSEREG ÜNNEPE BUDAVÁR 1849-IKI BEVÉTELÉNEK ÉVFORDULÓJÁN A BUDAVÁRI HONVÉDSZOBOR ELŐTT MÁJUS 21-ÉN.

Jelky Gyula felvétele.